

การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของหอมหัวใหญ่

Competition analysis of onion in the northern part

อรรถัย วงศ์เมธา^{๑/} จารุฉัตร เชนยทิพย์^{๒/} ชัยกฤต พรหมมา^{๒/} สมคิด รัตนบุรี^{๑/}
มานพ หาญเทวี^{๒/} อนุภพ เผือกผ่อง^{๑/} ฐิตาพร เรืองกุล^{๑/} เกษมศักดิ์ ผลากร^{๓/}

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของหอมหัวใหญ่ เป็นการวิจัยบริบทการแข่งขันเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของพืชผักเศรษฐกิจในภาคเหนือ โดยศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ อ.หางดง จ.เชียงใหม่ และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเชียงใหม่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ดำเนินการในปี ๒๕๕๗-๒๕๕๘ โดยทำการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิที่ (primary data) ที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ อ.พร้าว อ.แม่วาง และ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ จำนวน ๕๔ ครัวเรือน ในปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลด้านอุปสงค์-อุปทาน และข้อมูลด้านการตลาดของเกษตรกร ส่วนการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จะได้จากการสืบค้นข้อมูลในด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบสภาพทั่วไปของการผลิต ปัญหา และแนวโน้มการตลาดของหอมหัวใหญ่ นอกจากนี้ทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิง เพื่อเป็นข้อมูลแนวทางการผลิต การประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร รวมทั้งการตลาดของหอมหัวใหญ่ เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดตลาดภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน

คำหลัก: การวิเคราะห์, การสัมภาษณ์, ข้อมูลปฐมภูมิ, ข้อมูลทุติยภูมิ, หอมหัวใหญ่

^{๑/} ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่

^{๒/} ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเชียงใหม่

^{๓/} สถาบันวิจัยพืชสวน

ABSTRACT

The study of competition analysis of onion in the northern part was conducted in research centers at Chiang Mai Royal Agricultural Research Center (CMRARC), Hangdong, Chiang Mai and Chiang Mai Agricultural Research and Development Center, Fang, Chiang Mai during the ๒๐๑๔-๒๐๑๕. The experiment was divided into two experiments, ๕๕ onion farmers in Praow, Maewang and Fang, Chiang Mai was interviewed the primary data of data base, demand and supply data, and marketing data in ๒๐๑๔/๒๐๑๕. Moreover, the secondary data of onion farmers was retrieved from physiological, biological, economical and social in these communities during ๒๐๑๔-๒๐๑๕. The data of qualitative analysis was evaluated the onion production, the problem in production and the trend of onion's marketing. For the data of quantitative analysis was determined the production route and onion's marketing for decide the investment of farmers by using descriptive statistical and inferential statistic. This experiment was reduced the effect of onion marketing from open ASEAN economic community.

Key words: Analysis, Interview, primary data, secondary data, onion.

คำนำ

หอมหัวใหญ่ หรือ Onion (*Allium cepa* L.) อยู่ในวงศ์ Amaryllidaceae เช่นเดียวกับ หอมแดง กระเทียมกุยช่าย พลัปปลึงขาว พลัปปลึงแดง พลัปปลึงดินเบ็ด และวุ้นสัทิส หอมหัวใหญ่เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว เป็นพืชล้มลุก (Khan et al., ๒๐๐๗) และเป็นพืชหัว (bulb) จัดเป็นพืชสองฤดู แต่มักปลูกเป็นพืชฤดูเดียว ปลูกได้ในช่วงฤดูหนาวสามารถปลูกได้ในดินทุกชนิดที่มีการระบายน้ำและอากาศดี เจริญได้ดีที่ค่าความเป็นกรด-เบสช่วง ๖.๐-๖.๘ อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วง ๑๕-๒๔ องศาเซลเซียส และมีความเค็มของดินปานกลาง (Wongmetha, ๒๐๑๔) เป็นพืชผสมข้ามมีโครโมโซม $2n = 16$ (Dawar et al., ๒๐๐๗) นอกจากนี้ หอมหัวใหญ่จัดเป็นพืชผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่งในโลกมีการใช้บริโภคสด ประกอบอาหาร และใช้แปรรูปในโรงงานอุตสาหกรรม ในประเทศไทยหอมหัวใหญ่เป็นพืชผักที่มีมูลค่าสูง ในปี ๒๕๕๗ มีพื้นที่ปลูก หอมหัวใหญ่รวม ๘,๘๑๘ ไร่ ได้ผลผลิตคิดเป็น ๔,๒๘๒ กิโลกรัม/ไร่ และมีผลผลิตรวม ๓๗,๗๕๖ ตัน จังหวัด เชียงใหม่เป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุด (๓๑,๑๘๗ ตัน) รองลงมา ได้แก่ จังหวัด เชียงราย (๓,๗๕๒ ตัน) นครสวรรค์ (๒,๑๐๙ ตัน) และกาญจนบุรี (๗๐๘ ตัน) (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๕๗)

พันธุ์หอมหัวใหญ่ที่เกษตรกรนิยมปลูกในประเทศไทย ได้แก่ พันธุ์ Superexมีการนำเข้าจากประเทศ ญี่ปุ่น มีปริมาณโควตานำเข้าปีละ ๓.๑๕ ตัน หรือ ๖,๙๔๔ ปอนด์ เท่าที่ผูกพัน WTO อัตราภาษีในโควตาร้อย ละ ๐ ส่วนอัตราภาษีนอกโควตา ร้อยละ ๒๑๘ (เดลินิวส์, ๒๕๕๕) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยไม่สามารถผลิตเมล็ด พันธุ์หอมหัวใหญ่ได้ ต้องนำเข้ามาเพาะปลูกทุกปี (Bank of Thailand, ๒๐๐๑) สำหรับประเทศไทยมีการ ปลูกหอมหัวใหญ่และให้ผลผลิตได้เพียง ๑ ครั้ง ในรอบปี โดยจะเริ่มปลูกช่วงเดือน ตุลาคม- ต้น พฤศจิกายน และเก็บเกี่ยวผลผลิต ตั้งแต่ธันวาคม-เมษายน หลังจากนั้นจะเก็บรักษาผลผลิตตั้งแต่เดือน พฤษภาคมถึงตุลาคมไว้ใช้บริโภคจนถึงฤดูปลูกใหม่ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันได้มีการทำเป้าหมายการผลิตเป็นรายปี เพื่อให้พื้นที่ปลูกมีปริมาณเหมาะสมและสามารถควบคุมคุณภาพผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการบริโภค และเกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาดี แต่เนื่องจากข้อจำกัดในการนำเข้าเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ และประกอบ กับราคาเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่นำเข้ามามีราคาสูง (Wongmetha et al., ๒๐๑๔) ทำให้มีการลักลอบนำเข้า เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่มาจำหน่ายในราคาถูก จึงทำให้ผลผลิตออกมามากในช่วงต้นปี

จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของหอมหัวใหญ่ในพื้นที่ ภาคเหนือเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้า เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์และอุปทานหอมหัวใหญ่ สถานการณ์การผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดมาตรการ แนวทางการผลิตได้อย่างเหมาะสม ให้เกษตรกร สามารถปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหลังจากการเปิดเสรีทางการค้าต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบการเปิดการค้าตลาดอาเซียนกับเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ใน ภาคเหนือของประเทศไทย
๒. ใช้เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาการวิจัย เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตและประสิทธิภาพการผลิต หอมหัวใหญ่ที่เหมาะสมต่อเกษตรกรเพื่อรองรับการแก้ปัญหาอันเนื่องจากการเปิดการค้าตลาด อาเซียน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

๑. แปลงเกษตรกรแหล่งปลูก
๒. ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิต
๓. ข้อมูล แผนที่ในจังหวัดที่ต้องสำรวจ และเครื่องมือตรวจวัดพิกัดเพื่อหาตำแหน่งอ้างอิงข้อมูล จปฐ ของจังหวัด
๔. โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ทางสถิติ
๕. อุปกรณ์อื่นๆ เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ เครื่องคอมพิวเตอร์ หมึกพิมพ์ กล้องถ่ายภาพ เป็นต้น

วิธีดำเนินการ

๑. ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑.๑ รวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งด้านกายภาพ (แผนที่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์และอาณาเขตของพื้นที่แหล่งน้ำ ระบบชลประทาน ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา แปลงปลูก ฯ) ชีวภาพ (พืช พันธุ์ พื้นที่ปลูกใช้สอยความหนาแน่น ผลผลิต การกระจายผลผลิต ระบบการเกษตร โรคและแมลงศัตรู การใช้แรงงาน ฤดูกาลผลิต จำนวนรอบการปลูก ความสัมพันธ์ของผักเศรษฐกิจกับพืชอื่นๆ) เศรษฐกิจ (ต้นทุน รายได้ ระบบการตลาด อาชีพนอกเกษตร ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ปัจจัย สภาพะการผลิในแต่ละแหล่งฯ) และสังคม (ประชากร การศึกษา สาธารณสุข การรวมกลุ่ม การจัดตั้งสหกรณ์ ประเภทของพื้นที่) ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)

๑.๒ จัดข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) โดยจัดทำแบบสอบถามและดำเนินการทดสอบแบบสอบถามในเรื่องต่างๆ เช่น ครอบครัว และแรงงาน พืชหลักและพืชรองที่ใช้ประกอบอาชีพ รายได้หลัก รายได้รอง ปัจจัยการผลิต งบประมาณที่ใช้ผลิตและ/หรือใช้ดำรงชีพ แหล่งจำหน่ายผลผลิตและผลตอบแทน หลักการที่ใช้ในการผลิต แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑.๒.๑ ข้อมูลเกษตรกร

๑. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
- ๒) ข้อมูลสภาพของสวน/แปลงผลิต
- ๓) ข้อมูลการผลิต
- ๔) ข้อมูลการตลาด
- ๕) ข้อมูลต้นทุนการผลิต

๑.๒.๒ ข้อมูลผู้ประกอบการหรือแปรรูปพืชผักเศรษฐกิจ

- ๑) ข้อมูลทั่วไป
- ๒) ข้อมูลการผลิต/จัดหา
- ๓) ข้อมูลการสร้างคุณค่าให้ผลผลิต
- ๔) ข้อมูลการเคลื่อนย้ายผลผลิต
- ๕) ข้อมูลการดูแลรักษาระหว่างพักผลผลิต
- ๖) ข้อมูลการเจรจาให้ลูกค้าสนใจผลผลิต/แปรรูป
- ๗) ข้อมูลการส่งผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ให้ผู้บริโภค
- ๘) ข้อมูลการสำรวจความชอบของผู้บริโภคต่อผลผลิต
- ๙) ข้อมูลการปรับปรุง/ปรับแก้ให้ผู้บริโภคมีความต้องการเพิ่มขึ้น

๑๐) ข้อมูลต้นทุนการผลิต

๑๑) ข้อมูลปัญหาการผลิตพืชผักเศรษฐกิจ/ผลิตภัณฑ์

๑.๓ ปรับปรุงแบบสอบถาม เช่น คำถามที่เกษตรกรไม่อยากจะตอบหรือไม่ไว้วางใจผู้ถามหรือใช้เวลามากเกินไป และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (สำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจ (exploratory research) $\alpha \geq 0.7$ แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสูง, jump, N. ๑๙๗๘.)

๑.๔ กำหนดสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ไม่เจาะจงแปลงปลูกพืชผักเศรษฐกิจ เกษตรกรในจังหวัดพบแปลงใดก็สำรวจแปลงนั้นๆ ซึ่งอาจติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อทราบแหล่งปลูกปัจจุบัน ขนาดของจำนวนเกษตรกรอย่างคร่าวๆ โดยมีได้มีการนัดหมายใดๆ

๑.๕ ออกสำรวจสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล โดยนักวิชาการเกษตรหัวหน้าหรือผู้ร่วมการทดลองพร้อมนักวิชาการเกษตร ซึ่งมอบหมายให้รับผิดชอบร่วมดำเนินการหรือดำเนินการแทน

๑.๖ รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณและรายงานผลการศึกษาเพื่อนำไปสรุปวิเคราะห์ TCM (Thailand Competitiveness Metrix)

๒. การบันทึกข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ๒ ส่วน คือ

๒.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

สำหรับเกษตรกร : รวบรวมข้อมูลการผลิต ได้แก่ พื้นที่ปลูก ปริมาณผลผลิตต่อฤดูกาล การจัดการแหล่งพันธุ์/จำนวนพันธุ์ การจำหน่ายผลผลิต ราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้ระดับไร่นาหรือสวน การแปรรูปสินค้า

สำหรับผู้ประกอบการ : รวบรวมข้อมูลจากการรับซื้อสินค้า คุณภาพสินค้าเกษตรที่รับซื้อ ราคาและกระบวนการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อการจำหน่ายให้ผู้บริโภคในประเทศหรือเพื่อการส่งออก

๒.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ คือข้อมูลพื้นที่ปลูก ผลผลิต ราคาผลผลิต พันธุ์ผัก ผู้ประกอบการ จำนวนแหล่งที่รับซื้อผลผลิต ปริมาณและมูลค่าการนำเข้า-การส่งออกตลาดต่างประเทศ

๒.๓ การกำหนดพื้นที่และประชากรตัวอย่าง

สุ่มเก็บข้อมูลในแหล่งปลูกหอมหัวใหญ่ในภาคเหนือ

- หลักเกณฑ์การคัดเลือกพืชที่จะศึกษาสำรวจ

โดยใช้ข้อมูลพื้นที่ปลูกปี ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ในจังหวัดของภาคเหนือ ที่มีเกษตรกรปลูกจนได้ผลผลิตมาแล้ว ซึ่งพิจารณาเก็บข้อมูลจากจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดเป็นเกณฑ์หลักและอยู่ใกล้หน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นเกณฑ์รองลงมาตามลำดับ

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ วิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) โดยจัดทำตารางข้อมูล/กราฟ เพื่อบรรยายให้ทราบถึงประเด็นต่างๆ ที่ศึกษา

๓.๒ วิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) โดยใช้ความรู้ทางสถิติและเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยาย สันนิษฐาน การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ระยะเวลา เริ่มต้น

ตุลาคม ๒๕๕๗

สิ้นสุด

กันยายน ๒๕๕๘

สถานที่ดำเนินการ

ทำศึกษาด้านทุนการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ในเนื้อที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อ.พร้าว อ.แม่
วาง และ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ จำนวน ๕๔ ครัวเรือน

ผลการทดลองและวิจารณ์

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

หอมหัวใหญ่ หรือ Onion (*Allium cepa* L.) จัดอยู่ในวงศ์ Amaryllidaceae เช่นเดียวกับ หอมแดง กระเทียม กุยช่าย พลัปปึงขาว พลัปปึงแดง พลัปปึงตีนเป็ด และวุ้นสัทิส หอมหัวใหญ่จัดเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวเป็นพืชล้มลุก (Khan et al., ๒๐๐๗) และเป็นพืชหัว (bulb) จัดเป็นพืชสองฤดู แต่มักปลูกเป็นพืชฤดูเดียว ปลูกได้ในช่วงฤดูหนาวสามารถปลูกได้ในดินทุกชนิดที่มีการระบายน้ำและอากาศดี เจริญได้ดีที่ค่าความเป็นกรด-เบสช่วง ๖.๐-๖.๘ อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วง ๑๕-๒๔ องศาเซลเซียส และมีความเค็มของดินปานกลาง (Wongmetha, ๒๐๑๔) เป็นพืชผสมข้ามมีโครโมโซม $2n = 16$ (Dawar et al., ๒๐๐๗) นอกจากนี้หอมหัวใหญ่จัดเป็นพืชผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่งในโลกมีการใช้บริโภคสด ประกอบอาหาร และใช้แปรรูปในโรงงานอุตสาหกรรม ในประเทศไทยหอมจึงเป็นพืชผักที่มีมูลค่าสูง ในปี ๒๕๕๗ มีพื้นที่ปลูกหอมหัวใหญ่รวม ๘,๘๑๘ ไร่ ได้ผลผลิตคิดเป็น ๔,๒๘๒ กิโลกรัม/ไร่ และมีผลผลิตรวม ๓๗,๗๕๖ ตัน จังหวัดเชียงใหม่เป็นผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุด (๓๑,๑๘๗ ตัน) รองลงมา ได้แก่ จังหวัด เชียงราย (๓,๗๕๒ ตัน) นครสวรรค์ (๒,๑๐๙ ตัน) และกาญจนบุรี (๗๐๘ ตัน) (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๕๗)

พันธุ์หอมหัวใหญ่ที่เกษตรกรนิยมปลูกในประเทศไทย ได้แก่ พันธุ์ Superex มีการนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น มีปริมาณโควตานำเข้าปีละ ๓.๑๕ ตัน หรือ ๖,๙๔๔ ปอนด์ เท่าที่ผูกพัน WTO อัตราภาษีในโควตาร้อยละ ๐ ส่วนอัตราภาษีนอกโควตา ร้อยละ ๒๑๘ (เดลินิวส์, ๒๕๕๕) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ได้ ต้องนำเข้ามาเพาะปลูกทุกปี (Bank of Thailand, ๒๐๐๑) สำหรับประเทศไทยมีการปลูกหอมหัวใหญ่และให้ผลผลิตได้เพียง ๑ ครั้ง ในรอบปี โดยจะเริ่มปลูกช่วงเดือน ตุลาคม- ต้นพฤศจิกายน และเก็บเกี่ยวผลผลิต ตั้งแต่ธันวาคม-เมษายน หลังจากนั้นจะเก็บรักษาผลผลิตตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมไว้ใช้บริโภคจนถึงฤดูปลูกใหม่ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันได้มีการทำเป้าหมายการผลิตเป็นรายปี เพื่อให้พื้นที่ปลูกมีปริมาณเหมาะสมและสามารถควบคุมคุณภาพผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการบริโภคและเกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาดี แต่เนื่องจากข้อจำกัดในการนำเข้าเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ และประกอบกับราคาเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่นำเข้ามามีราคาสูง (Wongmetha et al., ๒๐๑๔) ทำให้มีการลักลอบนำเข้าเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่มายังจำหน่ายในราคาถูก จึงทำให้ผลผลิตออกมามากในช่วงต้นปี

จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของหอมหัวใหญ่เพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้า เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์และอุปทานหอมหัวใหญ่ สถานการณ์การผลิต

เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดมาตรการ แนวทางการผลิตได้อย่างเหมาะสม ให้เกษตรกรสามารถปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหลังจากการเปิดเสรีทางการค้าต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์และอุปทานหอมหัวใหญ่
- ๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตหอมหัวใหญ่ในไทย

๑.๓ ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาต้นทุนการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ในเนื้อที่จังหวัดเชียงใหม่ได้แก่ อ.แม่ว้าง, อ.พร้าวและอ.ฝาง

๑.๔ วิธีการศึกษาวิจัย

๑.๔.๑ การรวบรวมข้อมูล ข้อมูลในการศึกษาได้มาจากข้อมูล ๒ แหล่ง ดังนี้

๑.๔.๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งผลิตหอมหัวใหญ่ที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ การเลือกเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน ๕๔ ครัวเรือนคิดเป็น ๑๐๐% โดยแยกตามข้อมูลพื้นฐาน, ข้อมูลด้านอุปทาน, ข้อมูลด้านอุปสงค์และข้อมูลด้านการตลาดดังนี้

๑) ข้อมูลพื้นฐานจากการสำรวจทั้งหมด ๕๔ ครัวเรือนจากอ.แม่ว้าง, อ.พร้าวและอ.ฝาง พบว่ากลุ่มตัวอย่างจากทั้งสามอำเภอ มีเพศชาย ๘๗% และเพศหญิง ๑๓% แบ่งเป็นช่วงอายุ ๑๕-๒๕ ปี ๑.๙%, ๒๖-๓๖ ปี ๓.๗%, ๓๗-๔๗ ปี ๑๘.๕%, ๔๘-๕๘ ปี ๕๕.๖%, ๕๙-๖๙ ปี ๑๔.๘% และ >๗๐ ปี ๕.๖% ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ มีระดับการศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษา ๖๓%, ชั้นมัธยมศึกษา ๒๗.๘%, ปวช./ปวส. ๑.๙% และระดับปริญญาตรีคิดเป็น ๗.๔% (ตาราง ๑)

ตาราง ๑ ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ อ.แม่ว้าง, อ.พร้าว และ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ปี๒๕๕๗

อำเภอ	เพศ (%)		อายุ (%)							ระดับการศึกษา (%)		
	ชาย	หญิง	๑๕-๒๕	๒๖-๓๖	๓๗-๔๗	๔๘-๕๘	๕๙-๖๙	>๗๐	ประถม	มัธยม	ปวช./ปวส.	ปริญญาตรี
แม่ว้าง	๗๘.๖	๒๑.๔	๗.๑	๑๔.๓	๒๑.๔	๔๒.๙	๑๔.๓	๐	๓๕.๗	๓๕.๗	๗.๑	๒๑.๔
พร้าว	๑๐๐	๐	๐	๐	๒๐	๖๐	๒๐	๐	๗๐	๓๐	๐	๐
ฝาง	๘๖.๗	๑๓.๓	๐	๐	๑๖.๗	๖๐	๑๓.๓	๑๐	๗๓.๓	๒๓.๓	๐	๓.๓
รวม	๘๗	๑๓	๑.๙	๓.๗	๑๘.๕	๕๕.๖	๑๔.๘	๕.๖	๖๓	๒๗.๘	๑.๙	๗.๔

๒) ข้อมูลด้านอุปทาน จำนวนชนิดผักที่เกษตรกรปลูก ๑ ชนิดมีผู้ปลูกคิดเป็น ๗๙.๖%, เกษตรกรปลูกพืชผัก ๒ ชนิด ได้แก่ ๑๔.๘% และ ๓ ชนิดได้แก่ ๕.๖% ลักษณะดินที่ปลูก เป็นดินร่วนปนทรายคิดเป็น ๘๗% ดินเหนียว ๑๓% ลักษณะพื้นที่ที่เพาะปลูกเกษตรกรจะปลูกหอมหัวใหญ่บนที่ราบ

๙๖.๒%, ที่ดอน ๑.๙% และที่ลาดชัน ๑.๙% แหล่งน้ำที่ใช้จะเป็นน้ำตามธรรมชาติ ๕๓.๗% บ่อน้ำบาดาล ๑.๙% และน้ำคลองชลประทาน ๔๔.๔% (ตาราง ๒)

ตาราง ๒ ข้อมูลด้านอุปทานของเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ อ.แม่วาง, อ.พริ้ว และ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ปี ๒๕๕๗

อำเภอ	จำนวนชนิดผักที่ปลูก (%)			ลักษณะดิน(%)		ลักษณะพื้นที่ (%)			แหล่งน้ำ (%)		
	๑	๒	๓	ดินร่วนปนทราย	ดินเหนียว	ที่ราบ	ที่ดอน	ที่ลาดชัน	ตามธรรมชาติ	บ่อน้ำบาดาล	น้ำคลองชลประทาน
แม่วาง	๒๘.๖	๕๐.๐	๒๑.๔	๗๑.๔	๒๘.๖	๙๒.๙	๐	๗.๑	๑๐๐	๐	๐
พริ้ว	๑๐.๐	๐	๐	๑๐๐	๐	๑๐๐	๐	๐	๑๐๐	๐	๐
ฝาง	๙๖.๗	๓.๓	๐	๙๐	๑๐	๙๖.๗	๓.๓	๐	๑๖.๗	๓.๓	๘๐
รวม	๗๙.๖	๑๔.๘	๕.๖	๘๗	๑๓	๙๖.๒	๑.๙	๑.๙	๕๓.๗	๑.๙	๔๔.๔

๓) ข้อมูลด้านอุปสงค์ ด้านการจัดการหลังปลูก เกษตรกรที่เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ปริมาณ ๓-๕ ตัน คิดเป็น ๕๕.๖% ได้ปริมาณ ๕-๘ ตัน คิดเป็น ๓๘.๙% และปริมาณ ๘-๑๐ ตัน คิดเป็น ๕.๕% มีการส่งขายให้พ่อค้า ๗.๔%, ผู้ประกอบการค้าส่ง ๖๖.๗%, ผู้รวบรวมส่งออก ๒๒.๒% และช่องทางอื่นๆอีก ๓.๗% ซึ่งในการปลูกมันหอมหัวใหญ่มีระยะเวลาเก็บเกี่ยวทั้งหมด ๙๐ วัน ด้านการจัดการหลังเก็บเกี่ยวเกษตรกรทั้งหมดไม่ได้ทำความสะอาดผลผลิต ภาชนะที่ใช้บรรจุผลผลิตเกษตรกรใช้ถุงตาข่ายคิดเป็น ๘๘.๙%, กระสอบพลาสติก ๗.๔% และบรรจุในกระสอบป่านคิดเป็น ๓.๗% การคัดคุณภาพผลผลิต ไม่คัดคุณภาพ ๕๑.๙%, คัดตามขนาด ๒๙.๖% และคัดตามน้ำหนักคิดเป็น ๑๘.๕% การถนอมคุณภาพผลผลิตโดยการผึ่งลม ๙๘.๑% และขายผลผลิตทันที ๑.๙% ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรทั้งหมดประสบปัญหาด้านโรคพืช เกษตรกรที่พบปัญหาแมลงศัตรูพืชคิดเป็น ๘๑.๕% ไม่พบปัญหา ๑๘.๕% และจำนวนเกษตรกรที่พบวัชพืชคิดเป็น ๘๕.๒% ไม่พบวัชพืช ๑๔.๘% (ตาราง ๓)

ตาราง ๓ ข้อมูลด้านอุปสงค์ของเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ อ.แม่วาง, อ.พริ้ว และ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ปี ๒๕๕๗

๑. การจัดการหลังปลูก

อำเภอ	จำนวนเกษตรกร (%)			ส่งขาย (%)				ระยะเวลาเก็บเกี่ยว (๙๐ วัน)
	ปริมาณผลผลิต(ตัน)							
	๓-๔	๕-๗	๘-๑๐	พ่อค้า	ผู้ประกอบการค้าส่ง	ผู้รวบรวมส่งออก	อื่นๆ	
แม่วาง	๘๕.๗	๑๔.๓	๐	๒๘.๕	๔๒.๙	๑๔.๓	๑๔.๒	๙๐
พริ้ว	๑๐๐	๐	๐	๐	๐	๑๐๐	๐	๙๐
ฝาง	๒๖.๗	๖๓.๓	๑๐	๐	๑๐๐	๐	๐	๙๐
รวม	๕๕.๖	๓๘.๙	๕.๕	๗.๔	๖๖.๗	๒๒.๒	๓.๗	๙๐

๒. การจัดการหลังเก็บเกี่ยว

อำเภอ	การทำความสะอาด	ภาชนะบรรจุ(%)			การคัดคุณภาพ (%)			การถนอมคุณภาพ (%)	
	สะอาด(%)								
	ไม่ทำ	ถุงตาข่าย	กระสอบพลาสติก	กระสอบป่าน	ไม่คัด	ตามขนาด	ตามน้ำหนัก	ผึ่งลม	ขายทันที
แม่วาง	๑๐๐	๑๐๐	๐	๐	๐	๑๐๐	๐	๑๐๐	๐
พริ้ว	๑๐๐	๑๐๐	๐	๐	๐	๐	๑๐๐	๑๐๐	๐
ฝาง	๑๐๐	๘๐	๑๓.๓	๖.๗	๙๓.๓	๖.๗	๐	๙๖.๗	๓.๓
รวม	๑๐๐	๘๘.๙	๗.๔	๓.๗	๕๑.๙	๒๙.๖	๑๘.๕	๙๘.๑	๑.๙

๓. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

อำเภอ	โรคพืช (%)		แมลง (%)		วัชพืช (%)	
	มีปัญหา	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	ไม่มีปัญหา	มีปัญหา	ไม่มีปัญหา
แม่วาง	๑๐๐	๔๒.๙	๕๗.๑	๔๒.๙	๕๗.๑	๕๗.๑
พริ้ว	๑๐๐	๑๐๐	๐	๑๐๐	๐	๐
ฝาง	๑๐๐	๙๓.๓	๖.๗	๑๐๐	๐	๐
รวม	๑๐๐	๘๑.๕	๑๘.๕	๘๕.๒	๑๔.๘	๑๔.๘

๔) ข้อมูลด้านการตลาดแบ่งเป็นราคาผลผลิต ค่าแรงงาน และข้อมูลด้านการตลาดราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้ ต่ำกว่า ๑๕ บาท/กก. คิดเป็น ๔๒.๕% ,มากกว่า ๓๕ บาท คิดเป็น ๕๕.๖% และขายราคาเหมา ๑.๙% ราคาที่เกษตรกรได้รับต่อไร่ ๑๐,๐๐๐-๑๙,๐๐๐ บาทคิดเป็น ๑.๙% ๒๐,๐๐๐-๒๙,๐๐๐ บาทคิดเป็น ๑๖.๗% ๓๐,๐๐๐-๓๙,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๖๑.๑% และ ๔๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๒๐.๔ % ค่าแรงงานของเกษตรกรทั้งหมดได้แก่ ค่าไถพรวน ค่าเตรียมแปลง ค่าปลูก ค่า

กลุ่มฟาง ค่าคลุมยา ค่าให้น้ำ ค่าพ่นยา และค่าใส่ปุ๋ย ในช่วง ๖,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๑๑.๑% ๑๑,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๔๖.๓% ๑๖,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท คิดเป็น ๓๑.๕% และไม่ได้ระบุคิดเป็น ๑๑.๑% ด้านข้อมูลการตลาด ตลาดภายในพื้นที่เกษตรกรที่ส่งขายให้พ่อค้าคนกลางคิดเป็น ๙๘.๑% ให้สหกรณ์ ๑.๙% ตลาดนอกพื้นที่ที่จะส่งให้โรงงานผู้ประกอบการคิดเป็น ๒๔.๑% และเกษตรกรอีก ๗๕.๙% ไม่มีตลาดนอกพื้นที่ ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายนมีเกษตรกรที่ขายผลผลิตคิดเป็น ๔๖.๓% ขายช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายนคิดเป็น ๕.๖% และขายในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคมคิดเป็น ๔๑.๘% เกษตรกรพบปัญหาด้านการตลาดคือมีความไม่แน่นอนในการรับซื้อคิดเป็น ๙๘.๑% และไม่มีผู้รับซื้อ ๑.๙% มีการกำหนดราคาผลผลิตกับเกษตรกรจากพ่อค้า ๙๘.๑% และจากตลาดกลาง ๑.๙% (ตาราง ๔)

ตาราง ๔ ข้อมูลด้านการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ อ.แม่วาง, อ.พริ้ว และ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ ปี ๒๕๕๗

๑. ราคาผลผลิตและค่าแรงงาน

อำเภอ	ราคาที่ขายได้ (บาท/กก.) (%)		ราคาที่ได้รับ (บาท/ไร่) (%)						ค่าแรงงาน (บาท/ไร่) (%)		
	<๑๕	>๓๕	ขายเหมา	๑๐,๐๐๐-๑๙,๐๐๐	๒๐,๐๐๐-๒๙,๐๐๐	๓๐,๐๐๐-๓๙,๐๐๐	๔๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐	๖,๐๐๐-๑๐,๐๐๐	๑๑,๐๐๐-๑๕,๐๐๐	๑๖,๐๐๐-๒๐,๐๐๐	ไม่ระบุ
แม่วาง	๙๒.๙	๐	๗.๑	๗.๑	๑๔.๓	๔๒.๙	๓๕.๗	๑๔.๓	๓๕.๗	๕๐	๑๐๐
พริ้ว	๑๐๐	๐	๐	๐	๐	๑๐๐	๐	๐	๐	๑๐๐	๐
ฝาง	๐	๑๐๐	๐	๐	๒๓.๓	๕๖.๗	๒๐	๑๓.๓	๖๖.๗	๐	๒๐
รวม	๔๒.๕	๕๕.๖	๑.๙	๑.๙	๑๖.๗	๖๑.๑	๒๐.๔	๑๑.๑	๔๖.๓	๓๑.๕	๑๑.๑

๒. ข้อมูลด้านการตลาด

อำเภอ	ตลาดภายในพื้นที่ (%)		ตลาดนอกพื้นที่ (%)		ช่วงที่ตลาดต้องการมาก (%)			ปัญหาด้านการตลาด (%)		การกำหนดราคา (%)	
	พ่อค้าคนกลาง	สหกรณ์	โรงงานผู้ประกอบการ	ไม่มี	มี.ค.-เม.ย.	พ.ค.-มิ.ย.	ก.ค.-ส.ค.	ความไม่แน่นอน	ไม่มีผู้รับซื้อ	พ่อค้าคนกลาง	ตลาดกลาง
แม่วาง	๙๒.๙	๗.๑	๙๒.๙	๗.๑	๑๐๐	๐	๐	๙๒.๙	๗.๑	๙๒.๙	๗.๑
พริ้ว	๑๐๐	๐	๐	๑๐๐	๑๐๐	๐	๐	๑๐๐	๐	๑๐๐	๐
ฝาง	๑๐๐	๐	๐	๑๐๐	๑๑	๓.๓	๘๖.๗	๑๐๐	๐	๑๐๐	๐
รวม	๙๘.๑	๑.๙	๒๔.๑	๗๕.๙	๔๖.๓	๕.๖	๔๘.๑	๙๘.๑	๑.๙	๙๘.๑	๑.๙

๑.๔.๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) แบบอนุกรมเวลา (Times series) ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗-๒๕๕๘ รวม ๑๒ ปี เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารวิชาการ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน

เศรษฐกิจการเกษตร (๒๕๕๕), องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (๒๕๕๑), Onion & Garlic Crop Report WSC (๒๕๕๗), National Onion Association (๒๕๕๕), Indian Horticulture Database (๒๕๔๙) และจากเอกสารเผยแพร่ต่างๆ จากภาครัฐ และเอกชน (ตามบทที่ ๓) อำเภอแม่วาง มีเขตพื้นที่ ๖๐๑.๖๘ ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ที่พิกัด ๑๘°๓๖′๔๖″N ๙๘°๔๖′๓๐″E ทั้งหมด ๕ ตำบล ๕๘ หมู่บ้าน มีประชากร ๓๑,๔๗๒ คน ความหนาแน่นของประชากร ๕๒.๓๑ คน/ตร.กม. (<https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอแม่วาง>) อำเภอพร้าว มีเขตพื้นที่ ๑,๑๔๘.๑๘๖ ตร.กม. ตั้งอยู่ที่พิกัด ๑๙°๒๑′๕๗″N ๙๙°๑๒′๘″E มีประชากร ๔๙,๓๒๔ คน ความหนาแน่นของประชากร ๔๒.๙๖ คน/ตร.กม. แบ่งออกเป็น ๑๑ ตำบล ๑๐๙ หมู่บ้าน ลักษณะอากาศแบบมรสุมเขตร้อน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้มีฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงประมาณต้นเดือนตุลาคม และจะเริ่มมีอากาศร้อนอบอ้าว ตั้งแต่เดือนมีนาคมจนถึงปลายเดือนเมษายน ทั้งนี้ในแต่ละปีลักษณะอากาศอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามลักษณะอากาศโดยรวมของภูมิภาค(<https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอพร้าว>) และอำเภอฝาง มีพื้นที่ ๘๘๘.๑๖๔ ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ที่พิกัด ๑๙°๕๕′๘″N ๙๙°๑๒′๔๙″E มีประชากร ๑๑๒,๘๔๗ คน ความหนาแน่นของประชากร ๑๒๗.๐๖ คน/ตร.กม. แบ่งออกเป็น ๘ ตำบล ๑๑๙ หมู่บ้าน มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ ๒๕°C มีอากาศหนาวเย็นในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ อุณหภูมิอยู่ระหว่าง ๑๐-๑๙°C ส่วนอุณหภูมิสูงสุดอยู่ในช่วงเดือนเมษายน ประมาณ ๓๙°C (<https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอฝาง>)

๑.๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑.๔.๒.๑ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เพื่อให้ทราบสภาพทั่วไปของการผลิต ปัญหา และแนวโน้มการตลาดของหอมหัวใหญ่

๑.๔.๒.๒ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

- โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistical Analysis) พบว่าในปี ๒๕๕๖ มีพื้นที่เพาะปลูก ๑๐,๑๓๕ ไร่ ให้ผลผลิตทั้งหมด ๓๙,๙๐๙ ตัน ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ ๓,๙๓๘ กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิต ๖,๘๐๐ บาท/ตัน ราคาที่เกษตรกรขายได้เท่ากับ ๙,๗๗๐ บาท/ตัน ให้ผลตอบแทนสุทธิ ๒,๙๗๐ บาท/ตัน ในปี ๒๕๕๗ มีพื้นที่เพาะปลูก ๘,๘๑๘ ไร่ ผลผลิตทั้งหมด ๓๗,๗๕๖ ตัน ผลผลิต/ไร่ ๔,๒๘๒ กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิต ๖,๔๔๐ บาท/ตัน ราคาที่เกษตรกรขายได้เท่ากับ ๙,๗๘๐ บาท/ตัน ผลตอบแทนสุทธิ ๓,๓๔๐ บาท/ตัน แสดงว่าในปี ๒๕๕๗ มีการลดพื้นที่เพาะปลูกลงมาร้อยละ ๑๒ ส่งผลให้ผลผลิตลดลงมาร้อยละ ๖ เมื่อมีการลดพื้นที่เพาะปลูกทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงตามมาเช่นกันแต่ราคาหอมหัวใหญ่ที่เกษตรกรขายได้เพิ่มขึ้น ๑๐ บาท/ตัน ผลตอบแทนสุทธิจึงเพิ่มมากขึ้นร้อยละ ๑๒ จากปี ๒๕๕๖

- โดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistic) หอมหัวใหญ่เป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศและเป็นพืชที่รักษาสกุลการค้าระหว่างประเทศเพื่อรักษาเสถียรภาพของสินค้าเกษตร ขอบได้เปรียบในการผลิตหอมหัวใหญ่ของไทยคือเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ในไทยมีความชำนาญในการผลิตแต่ต้องนำเข้าเมล็ดพันธุ์จากต่างประเทศ และหอมหัวใหญ่ไทยมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าหอมหัวใหญ่จากจีนทำให้ไม่สามารถแข่งขันในเรื่องราคาได้ การส่งออกหอมหัวใหญ่ในปี ๒๕๕๗ ส่งออกหอมหัวใหญ่ขยายพันธุ์ ๑,๒๕๐.๘๓ ตัน มูลค่า ๒๓.๓๙ ล้านบาท ส่งออกหอมหัวใหญ่สด ๖,๑๘๙.๑๓ ตัน มูลค่า ๑๐๕.๕๐ ล้านบาท หอมหัวใหญ่เป็นผงบ ๑๒.๙๘ ตัน มูลค่า ๓.๐๓ ล้านบาท และหอมหัวใหญ่ไม่เป็นผงบ ๓.๘๘ ตัน มูลค่า ๑.๖๓ ล้านบาท ประเทศคู่ค้าของไทยได้แก่ จีน เมียนมาร์ อินเดีย เกาหลีใต้ เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย การนำเข้าหอมหัวใหญ่ในปี ๒๕๕๗ หอมหัวใหญ่ขยายพันธุ์ ๙๗๗ ตัน มูลค่า ๕.๙๗ ล้านบาท หอมหัวใหญ่สด ๗๕,๕๖๓.๙๓ ตัน มูลค่า

๓๓๒.๖๔ ล้านบาท หอมหัวใหญ่เป็นผง ๔๘๙.๖๑ ตัน มูลค่า ๕๐.๓๐ ล้านบาท หอมหัวใหญ่ไม่เป็นผง ๒๓๔.๗๗ มูลค่า ๑๔.๖๘ ล้านบาท หอมหัวใหญ่แปรรูป ๕.๒๕ ตัน มูลค่า ๐.๔๖ ล้านบาทและเมล็ด หอมหัวใหญ่ ๓.๒๙ ตัน มูลค่า ๑๗.๑๓ ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีการลักลอบนำเข้าหอมหัวใหญ่มาจากประเทศ จีนเพื่อจำหน่ายในประเทศไทยส่งผลให้ราคาหอมหัวใหญ่ในประเทศราคาตกต่ำและในบางปีหอมหัวใหญ่ไทยมี ผลผลิตออกสู่ตลาดมากเกินไปเกินความต้องการก็ส่งผลให้ราคาต่ำลงเช่นกัน

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลแนวทางการผลิต การประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร รวมทั้งการตลาดของ หอมหัวใหญ่ เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดตลาดภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน

ภาคผนวก

ภาพ ๑ การสำรวจข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ อ.พริ้ว จ.เชียงใหม่ จำนวน ๑๐ ราย

ภาพ ๒ การสำรวจข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ จำนวน ๑๕ ราย

ภาพ ๓ การสำรวจข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ จำนวน ๕๕ ราย

ภาพ ๕ การเตรียมแปลงเพาะกล้า การเพาะกล้า และแปลงกล้าพันธุ์หอมหัวใหญ่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

ภาพ ๕ การปลูกและสภาพแปลงปลูกหอมหัวใหญ่ของเกษตรกร อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

ภาพ ๒ การเก็บเกี่ยวหอมหัวใหญ่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่

บทที่ ๒

การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี

๒.๑ การตรวจเอกสาร

ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ พบว่าพันธุ์ PS ๒๐๙๑ ให้ผลผลิตสูงสุด คือ ๔,๖๕๙ กก./ไร่ แต่ไม่แตกต่างทางสถิติกับพันธุ์ Granex ๓๓ และพันธุ์ Superex ที่มีผลผลิต ๔,๕๗๐ และ ๔,๒๑๒ กก./ไร่ พันธุ์ที่มีลักษณะหัวกลมมากกว่าพันธุ์อื่นๆ คือ Granex ๓๓ และ ๑๐๕๙ พันธุ์ที่มีลักษณะหัวแบนจำนวนมาก คือ Superex ๑๐๒๗ และ Granex ๓๓ พันธุ์ที่มีหัวยาวจำนวนมาก คือพันธุ์ ๑๐๖๙ Savannah Sweet และ ๑๐๕๙ พันธุ์ที่มีน้ำหนักหัวมาตรฐานส่งออกเกิน ๓๐% ขึ้นไป คือ พันธุ์ Granex ๓๓ PS ๒๐๙๑ ๑๐๖๙ และ Savannah Sweet (ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่, ๒๕๔๘)

ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตเชียงใหม่ ๓ พบว่าพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูงสุดคือพันธุ์ Granex ๓๓ ๔,๒๖๔ กก./ไร่ ไม่แตกต่างทางสถิติกับพันธุ์ Superex ที่มีผลผลิต ๓,๘๒๘ กก./ไร่ พันธุ์ Red Onion ให้ผลผลิตต่ำสุด คือ ๒,๑๙๖ กก./ไร่ พันธุ์ที่มีผลผลิตมาตรฐานส่งออกเกิน ๓๐% ขึ้นไป มีพันธุ์ Savannah Sweet PS ๒๐๙๑ Granex ๓๓ Superex และ Nepal (ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตเชียงใหม่ ๓, ๒๕๔๘)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (๒๕๕๓) รายงานว่าสถานการณ์ตลาดและราคาตลาดหอมหัวใหญ่ ราคาเฉลี่ยของหอมหัวใหญ่ในปี ๒๕๕๒ นั้นอยู่ที่ ๒๖.๙๘ บาท และได้เพิ่มขึ้นเป็น ๒๘.๕๕ บาทในปี ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นราคาที่อยู่ในเกณฑ์ดีเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่แล้วเนื่องจากการส่งออกไปยังต่างประเทศในปริมาณที่มากกว่าปีที่แล้วราคาในปี ๒๕๕๕ ถูกลดมาเลเซียและอินโดนีเซียอย่างต่อเนื่องคาดว่าราคาจะสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาจากการวิเคราะห์ความต้องการหอมหัวใหญ่ปี ๒๕๕๔ ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่ามีความต้องการรวม ๖๐,๐๐๐ ตัน แบ่งเป็นความต้องการใช้เพื่อบริโภคและแปรรูปรวม ๕๖,๐๐๐ ตัน และความต้องการเพื่อส่งออก ๔,๐๐๐ ตัน

อรทัยและคณะ (๒๕๕๖) ทดสอบหอมหัวใหญ่เพื่อกระจายฤดูกาลผลิตสำหรับการบริโภคสดและแปรรูป ได้ดำเนินการทดลองที่แปลงเกษตรกร อ.แม่วาง และ อ.พร้าว และแปลงวิจัยศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๗ โดยวางแผนการทดลองแบบ RCB ๔ ซ้ำ ๑๒ กรรมวิธี ได้แก่ เมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ (F๑) นำเข้าจากประเทศเนเธอร์แลนด์ ๑๑ พันธุ์ ได้แก่ Cavalier, Sirius, Minerva, Buccaneer, Colossus, Annika, Sweet Uno, Lucinda, Fernanda, BO-๑๔ และ BO-๑๕ และพันธุ์ที่เกษตรกรนิยมปลูก ๑ พันธุ์ ได้แก่ Superex ปลูกเปรียบเทียบเพื่อพิสูจน์ความแตกต่าง จากลักษณะทางคุณภาพ การเจริญเติบโต ปริมาณผลผลิตสัณฐานวิทยา และการแปรรูปของหอมหัวใหญ่จากการทดสอบพันธุ์หอมหัวใหญ่ในฤดูสำหรับบริโภคสดและแปรรูป พบว่าหอมหัวใหญ่พันธุ์ Cavalier และ Sweet Uno ให้ผลผลิตต่อไร่มากที่สุด มีน้ำหนักต่อหัว, ความกว้างหัว, ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (total soluble solid content; TSS) หรือ ความหวานสูง จำนวนชั้นหอมหัวใหญ่มีค่าเฉลี่ยที่ ๑๐ ชั้น ลักษณะรูปทรงของพันธุ์ดังกล่าว ประกอบด้วย ทรงกลมแบน (flat globe), ทรงกว้าง (Broad) และทรงกลม (Globe) ส่วน Minerva มีค่าความแน่นเนื้อ, pH, ความหวาน และ เปอร์เซ็นต์น้ำหนักอบแห้งสูงที่สุด ส่วนพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่เหมาะสมในการปลูกเพื่อกระจายผลผลิตนอกฤดูสำหรับบริโภคสดและแปรรูป ได้แก่ พันธุ์ Fernanda, และ Colossus ซึ่งจะให้ผลผลิตต่อไร่มากที่สุด มีจำนวนชั้นของกลีบสูงถึง ๘ ชั้น ลักษณะรูปทรงของหอมหัวใหญ่พันธุ์ดังกล่าวจะประกอบด้วย ทรงสี่เหลี่ยมด้านขนาน (Rhomboid), ทรงกว้าง, ทรงกลม, กลมรี (Broad elliptic) และ

ทรงกระสวย (Spindle) นอกจากนี้ Fernanda และ Colossus มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางและความยาวของหัวใหญ่กว่าพันธุ์อื่น ส่วน Minerva มีความแน่นเนื้อ และความหวานเจี๊ยบมากที่สุด

อรรถยและคณะ (๒๕๕๗) ประเทศไทยนำเข้าเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ พันธุ์ Superex จากประเทศญี่ปุ่น มีปริมาณโควตานำเข้าปีละ ๓.๑๕ ตัน หรือ ๖,๙๔๔ ปอนด์ เท่าที่ผูกพัน WTO อัตราภาษีในโควตาร้อยละ ๐ และอัตราภาษีนอกโควตา ร้อยละ ๒๑๘ และให้ชุมชนสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แห่งประเทศไทย จำกัด เป็นผู้นำเข้าแต่เพียงผู้เดียว (เดลินิวส์, ๒๕๕๕) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ได้ ต้องนำเข้ามาเพาะปลูกทุกปี และการไม่เก็บภาษีจะช่วยลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรส่งผลให้มีผลผลิตหอมหัวใหญ่ใช้บริโภคในประเทศและเหลือส่งออกไปตลาดต่างประเทศ (Bank of Thailand, ๒๕๕๔) สำหรับประเทศไทยมีการปลูกหอมหัวใหญ่และให้ผลผลิตได้เพียง ๑ ครั้ง ในรอบปี โดยจะเริ่มปลูกช่วงเดือน ตุลาคม- ต้นพฤศจิกายน และเก็บเกี่ยวผลผลิต ตั้งแต่ธันวาคม-เมษายน หลังจากนั้นจะเก็บรักษาผลผลิตตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมไว้ใช้บริโภคจนถึงฤดูปลูกใหม่ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันได้มีการทำเป้าหมายการผลิตเป็นรายปี เพื่อให้พื้นที่ปลูกมีปริมาณเหมาะสมและสามารถควบคุมคุณภาพผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการบริโภคและเกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาดี แต่เนื่องจากข้อจำกัดในการนำเข้าเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ และประกอบกับราคาเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่นำเข้ามาอย่างถูกต้องมีราคาสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง จึงมีการลักลอบนำเข้าหอมหัวใหญ่ซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำจากประเทศจีนและญี่ปุ่นเข้ามาในประเทศไทย มาจำหน่ายในราคาถูกโดยที่เกษตรกรไม่ทราบถึงข้อมูลเมล็ดพันธุ์ดังกล่าวว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใด อีกทั้งการที่เกษตรกรจะผลิตหอมหัวใหญ่ให้ได้ปริมาณสูงและคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดเป็นไปได้ยาก จะต้องขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ดิน และน้ำที่เหมาะสม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (๒๕๕๗) ราคาหอมหัวใหญ่ที่เกษตรกรขายได้ปี ๒๕๕๘ คาดว่าราคามีแนวโน้มใกล้เคียงหรือลดลงจากปีที่ผ่านมาเนื่องจากผลผลิตหอมหัวใหญ่เพิ่มขึ้นประกอบกับมีหอมหัวใหญ่จากต่างประเทศเข้ามาขายในประเทศเป็นจำนวนมากช่วงต้นฤดูการผลิต(ธันวาคม)ปี ๒๕๕๘ และผลผลิตหอมหัวใหญ่เริ่มทยอยออกสู่ตลาดราคาที่ได้เกษตรกรขายได้ก็โลกร้อนละ ๑๕ บาทสูงขึ้นจากปีที่ผ่านมาซึ่งมีราคาโลกร้อนละ ๑๑-๑๒ บาทสำหรับการส่งออกหอมหัวใหญ่ปี ๒๕๕๘ คาดว่าปริมาณการส่งออกใกล้เคียงกับหรือลดลงจากปีที่ผ่านมาเนื่องจากสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศกรุงโตเกียวกล่าวว่าในปี ๒๕๕๘ ประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลักของไทยสามารถผลิตหอมหัวใหญ่ได้ผลดีกว่าปี ๒๕๕๗ ทำให้ระดับราคาหอมหัวใหญ่ในประเทศญี่ปุ่นลดลงในช่วงปลายปีประกอบกับปริมาณผลผลิตในท้องถิ่น มีสต็อกไว้เป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาทำให้ชะลอการนำเข้าเป็นผลให้ปริมาณการนำเข้าหอมหัวใหญ่ของญี่ปุ่นในภาพรวมจะไม่เพิ่มขึ้น

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎี

หอมหัวใหญ่เป็นพืชผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่งในโลกมีการใช้เพื่อบริโภคสด และประกอบอาหาร สำหรับประเทศไทยมีการปลูกหอมหัวใหญ่และให้ผลผลิตได้เพียง ๑ ครั้ง ในรอบปี โดยจะปลูกในช่วงตุลาคมเริ่มมีการเก็บเกี่ยวผลผลิต ตั้งแต่เดือนธันวาคม-เมษายน หลังจากนั้นจะเก็บรักษาผลผลิตตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมไว้ใช้บริโภคจนถึงฤดูปลูกใหม่ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการทำเป้าหมายการผลิตเป็นรายปี เพื่อให้พื้นที่ปลูกมีปริมาณเหมาะสมและสามารถควบคุมคุณภาพผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการบริโภคและเกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาดี

หอมหัวใหญ่ที่ปลูกภายนอกประเทศมีต้นทุนการผลิตต่ำ จึงเข้ามาตีตลาดหอมหัวใหญ่ในประเทศ ประกอบกับมีการลักลอบนำเข้าเมล็ดพันธุ์จากต่างประเทศมาปลูก ส่งผลให้ปริมาณหอมหัวใหญ่ล้นตลาดเกิดภาวะ

ราคาคงต่ำสร้างความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรเป็นจำนวนมาก อีกทั้งการที่เกษตรกรจะผลิตหอมหัวใหญ่ให้ได้ปริมาณและคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดเป็นไปได้ยาก จะต้องขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ดิน และน้ำที่เหมาะสม ต้องมีการควบคุมการผลิตอย่างเป็นระบบจึงจะทำให้ผลผลิตแข่งกับคู่แข่งจากต่างประเทศได้

บทที่ ๓ สถานการณ์การผลิตและการตลาด

๓.๑ สถานการณ์การผลิตหอมหัวใหญ่ของโลก

๑) การผลิต

การผลิตหอมหัวใหญ่มีประมาณ ๑๗๕ ประเทศทั่วโลก โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ รายงานว่า มีเนื้อที่เพาะปลูกหอมหัวใหญ่ทั่วโลกประมาณ ๒.๗ ล้านเฮกเตอร์และให้ผลผลิตเฉลี่ยที่ ๕๒.๕ ล้านตันต่อปี มีผู้ผลิตหอมหัวใหญ่รายใหญ่ของโลก ได้แก่ จีน อินเดีย สหรัฐ อเมริกา และตุรกี ซึ่งในช่วงระหว่าง ๕ ปีที่ผ่านมา (๒๕๔๗-๒๕๕๑) จีนมีสัดส่วนการผลิตที่สูงที่สุดประมาณ ๓๐% และมีแนวโน้มปริมาณการผลิตที่สูงขึ้นทุกปี ในขณะที่อินเดียและสหรัฐอเมริกา มีผลผลิตลดลงจากปี ๒๕๕๐ เฉลี่ยร้อยละ ๒.๔๗ และ ๖ ตามลำดับ (ตาราง ๕)

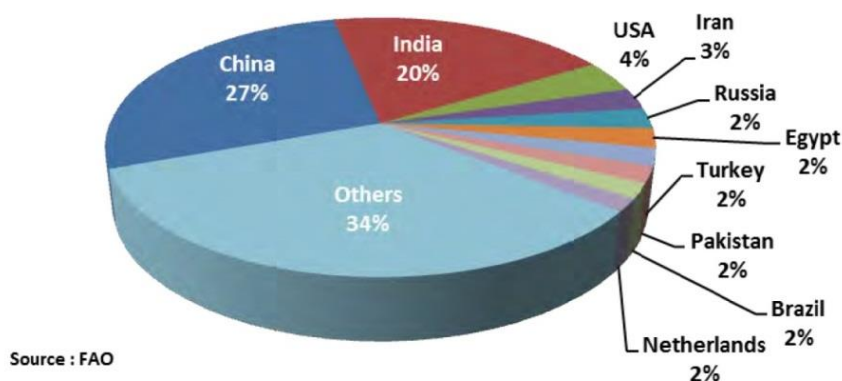
ตาราง ๕ ผลผลิตหอมหัวใหญ่โลก ปี ๒๕๔๗-๒๕๕๑

หน่วย : ตัน

ประเทศ	ปี ๒๕๔๗	ปี ๒๕๔๘	ปี ๒๕๔๙	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑
๑. จีน	๑๘,๐๔๖	๑๙,๐๕๔	๑๙,๕๙๘	๒๐,๕๖๗	๒๐,๘๑๗
๒. อินเดีย	๗,๗๖๐	๙,๔๓๒	๑๐,๘๔๗	๑๓,๙๐๐	๑๓,๕๖๕
๓. สหรัฐอเมริกา	๓,๗๖๗	๓,๓๓๔	๓,๒๔๙	๓,๖๑๒	๓,๔๐๗
๔. ตุรกี	๒,๐๔๐	๒,๐๗๐	๑,๗๖๕	๑,๘๕๙	๒,๐๐๗
๕. รัสเซีย	๑,๖๗๓	๑,๗๕๘	๑,๗๘๘	๑,๓๑๗	๑,๗๑๒
๖. อิหร่าน	๑,๖๒๖	๑,๖๘๕	๒,๐๓๘	๒,๐๑๓	๑,๘๔๙
๗. ปากีสถาน	๑,๔๔๙	๑,๗๖๔	๒,๐๕๕	๑,๘๑๖	๒,๐๑๕
๘. บราซิล	๑,๑๕๗	๑,๑๓๗	๑,๓๔๕	๑,๓๖๐	๑,๓๖๗
๙. เม็กซิโก	๑,๒๔๐	๑,๒๓๐	๑,๒๓๘	๑,๓๘๗	๑,๒๕๒
๑๐. เนเธอร์แลนด์	๑,๒๒๔	๑,๐๘๒	๙๔๒	๑,๐๘๕	๑,๑๓๐
๑๑. สเปน	๑,๐๓๐	๑,๐๐๖	๑,๐๙๙	๑,๑๘๔	๑,๐๙๘
๑๒. เกาหลีใต้	๙๔๗	๑,๐๒๓	๘๘๙	๑,๒๑๓	๑,๐๓๕
๑๓. ยูเครน	๗๒๑	๗๕๑	๘๖๘	๗๒๑	๑,๐๔๙
๑๔. อินโดนีเซีย	๗๕๗	๗๓๒	๗๙๔	๘๐๒	๘๕๓

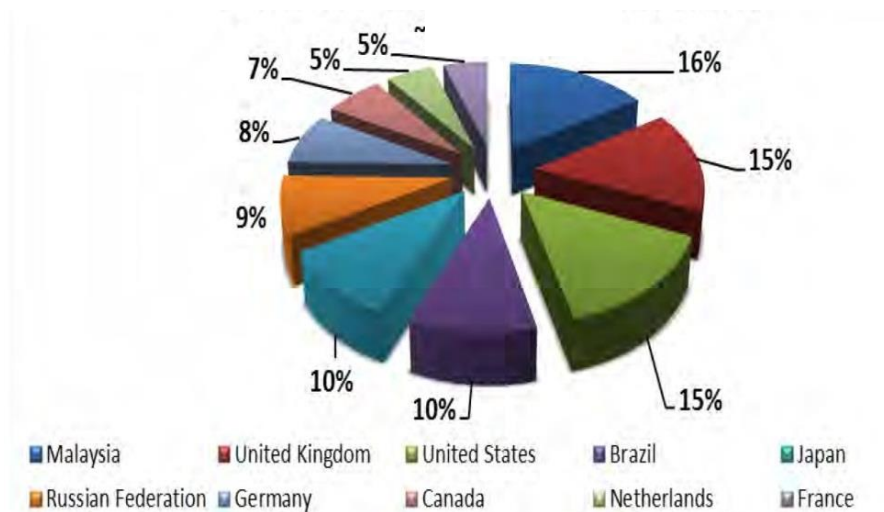
ที่มา : องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO), ๒๕๕๑

การผลิตหอมหัวใหญ่สดทั่วโลกในปี ๒๕๕๕ คิดเป็น ๘๓ ล้านตัน ประเทศจีนให้ผลผลิตมากที่สุดคิดเป็น ๒๗% รองลงมาคือประเทศอินเดีย ๒๐% และตามด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา ๔% (ภาพ ๗)

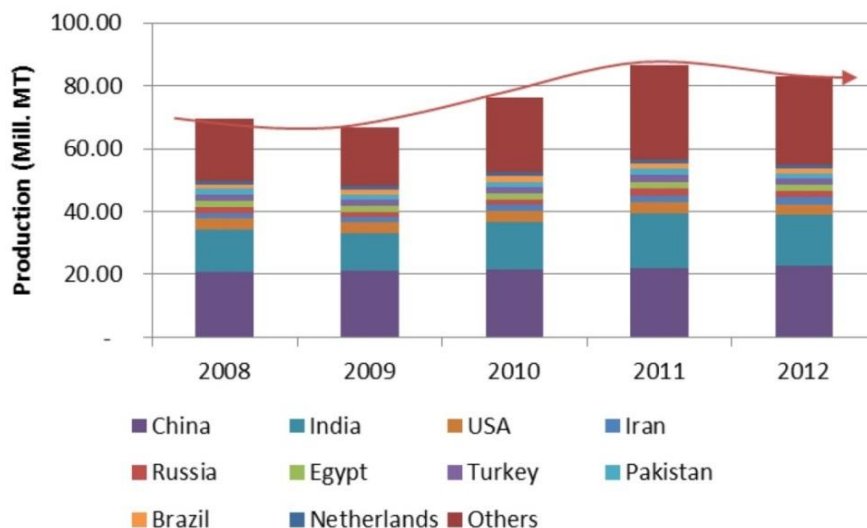
ภาพ ๗ การผลิตหอมหัวใหญ่สดในปี ๒๕๕๕

ในปี ๒๕๕๖ มีการนำเข้าหอมหัวใหญ่สดสูงถึง ๒,๖๒๓,๐๐๐ ตัน ประเทศที่นำเข้าหอมหัวใหญ่สดมากที่สุดคือประเทศมาเลเซียคิดเป็น ๑๖% รองลงมาคือประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ๑๕% ตามด้วยประเทศเยอรมันและบราซิล ๑๐% (ภาพ ๘)

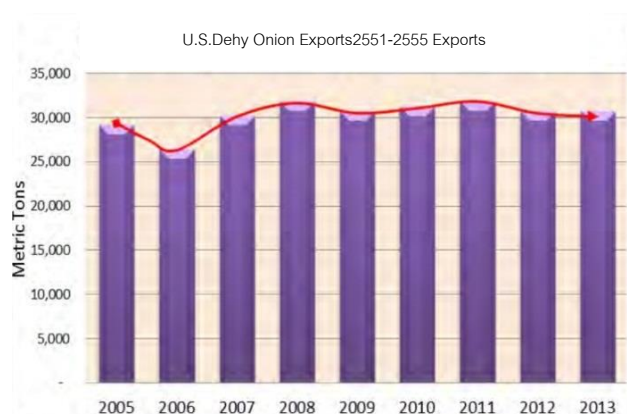
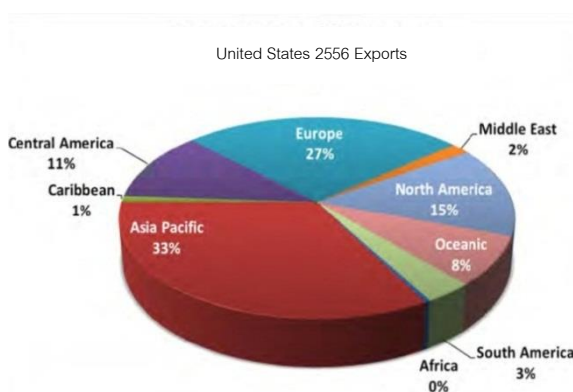
ภาพ ๘ ประเทศผู้นำเข้าหอมหัวใหญ่โลก ปี ๒๕๕๖

เมื่อเปรียบเทียบในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๕ ในปี ๒๕๕๔ มีผลผลิตหอมหัวใหญ่สูงที่สุดประมาณ ๘๕ ล้านตัน รองลงมาคือปี ๒๕๕๕ ประมาณ ๘๒ ล้านตัน และลำดับต่ำสุดอยู่ในปี ๒๕๕๒ อยู่ที่ประมาณ ๖๕ ล้านตัน (ภาพ ๙)

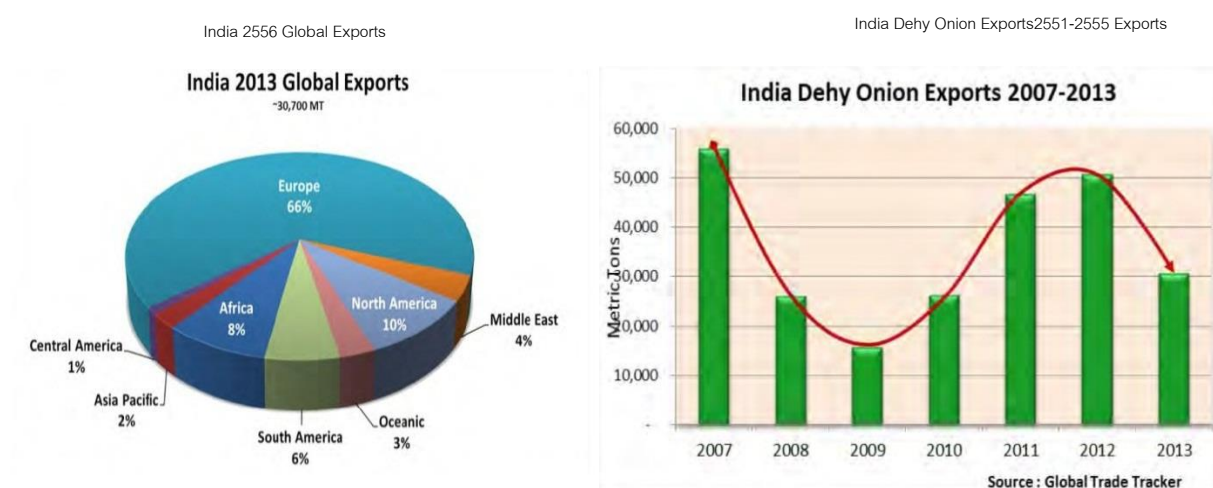
ภาพ ๙ ปริมาณผลผลิตในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๕

การผลิตหอมหัวใหญ่อบแห้งทั่วโลกในปี ๒๕๕๖ มีประมาณ ๒๖๐-๒๘๐,๐๐๐ ล้านตันประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศผู้ผลิตหอมหัวใหญ่อบแห้งที่ใหญ่ที่สุดในโลกซึ่งให้ผลผลิตหอมหัวใหญ่ผิวสีขาวและมีปริมาณเนื้อหอมหัวใหญ่หลังอบสูง ให้ผลผลิตราคาคงที่ในปี ๒๕๕๖ มีการส่งออกหอมหัวใหญ่อบแห้งประมาณ ๓๐,๗๐๐ ล้านตันโดยมีการส่งออกไปยังประเทศแถบเอเชียมากที่สุดคิดเป็น ๓๓% รองลงมาคือประเทศแถบยุโรป ๒๗%และมีการส่งออกสูงสุดอยู่ในปี ๒๕๕๔ (ภาพ ๑๐)

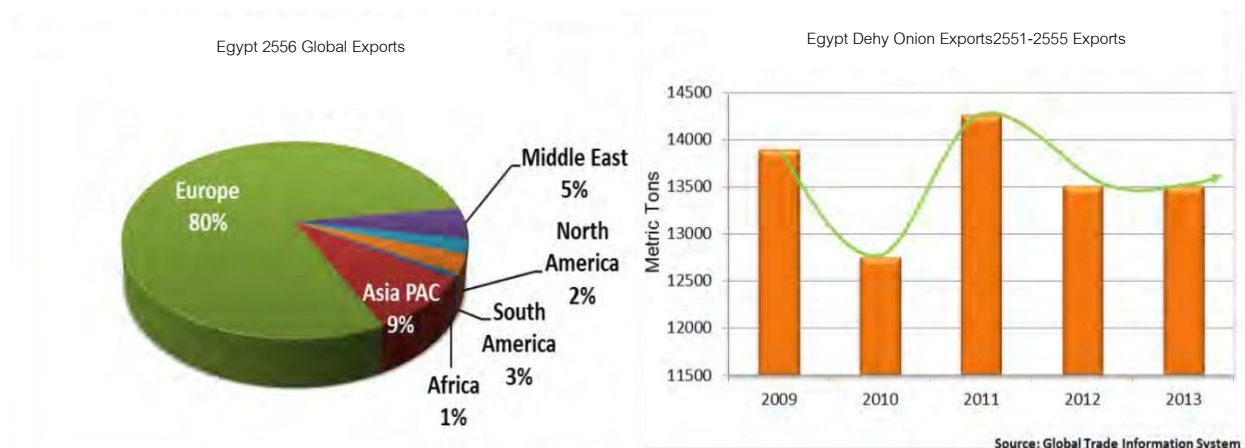
ภาพ ๑๐ ข้อมูลการส่งออกหอมหัวใหญ่อบแห้งประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศอินเดียเป็นประเทศผู้ผลิตใหญ่เป็นอันดับสองรองจากประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งผลิตหอมหัวใหญ่ผิวสีขาวแต่ให้ปริมาณเนื้อผลผลิตหลังอบต่ำราคาสูงแต่ราคาไม่คงที่ เนื่องจากสภาพภูมิอากาศค่อนข้างแปรปรวนจึงส่งผลกระทบต่อขนาดผลผลิตซึ่งส่วนมากให้ผลผลิตที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยในปี ๒๕๕๖ ประเทศอินเดียมีปริมาณการส่งออกประมาณ ๓๐,๗๐๐ ล้านบาท และส่งออกไปยังประเทศแถบยุโรปมากถึง ๖๖% (ภาพ ๑๑)

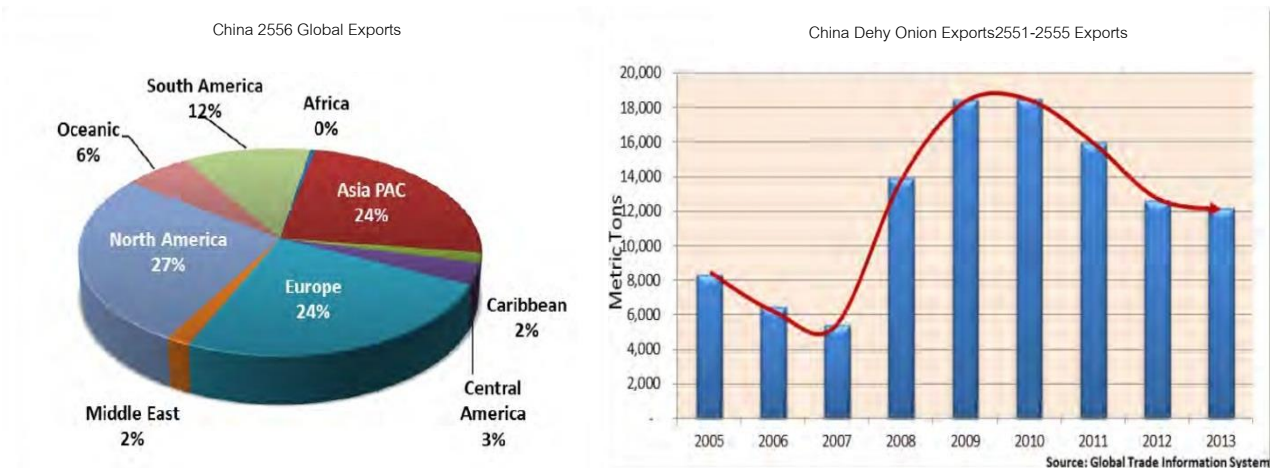
ภาพ ๑๑ ข้อมูลการส่งออกหอมหัวใหญ่อบแห้งประเทศอินเดีย

ประเทศอียิปต์เป็นประเทศผู้ผลิตที่ใหญ่ที่สุดในแถบแอฟริกาและตะวันออกกลาง ให้ผลผลิตหอมหัวใหญ่ผิวสีเหลืองและมีปริมาณเนื้อหอมหัวใหญ่หลังอบต่ำ มีการเก็บเกี่ยว ๒ ช่วง คือในช่วงฤดูร้อนประมาณเดือนเมษายน-สิงหาคม และในช่วงฤดูหนาวประมาณเดือนธันวาคม-มีนาคม ให้ผลผลิตขนาดเล็ก ในปี ๒๕๕๖ ประเทศอียิปต์มีการส่งออกหอมหัวใหญ่อบแห้งประมาณ ๑๓,๕๑๒ ล้านบาทโดยส่งออกไปยังประเทศแถบยุโรปมากที่สุดและมีสถิติการส่งออกสูงสุดในปี ๒๕๕๔ (ภาพ ๑๒)

ภาพ ๑๒ ข้อมูลการส่งออกหอมหัวใหญ่อบแห้งประเทศอียิปต์

ประเทศจีนเป็นผู้ผลิตหอมหัวใหญ่อบแห้งขนาดเล็ก ในปี ๒๕๕๖ มีการส่งออกหอมหัวใหญ่อบแห้งประมาณ ๑๒,๒๐๐ ล้านตัน โดยส่งออกไปยังทวีปอเมริกาเหนือมากที่สุด รองลงมาคือเอเชียและยุโรป นิยมส่งออกหอมหัวใหญ่ผิวสีขาว มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง ความต้องการผลผลิตมีมากจึงส่งผลให้ราคาผลผลิตสูง มียอดส่งออกลดลงในปี ๒๕๕๔-๒๕๕๖ (ภาพ ๑๓)

ภาพ ๑๓ ข้อมูลการส่งออกหอมหัวใหญ่อบแห้งประเทศจีน

ปัจจัยที่ส่งผลถึงอุปสงค์-อุปทานหอมหัวใหญ่

๑. ปริมาณผลผลิตและการขนส่ง
๒. สภาพอากาศและน้ำ
๓. ราคาการนำเข้าหอมหัวใหญ่
๔. การแทรกแซงของรัฐบาล
๕. พฤติกรรมของผู้บริโภค

สรุปตลาดหอมหัวใหญ่ในปี ๒๕๕๖

ประเทศสหรัฐอเมริกา เก็บเกี่ยวหอมหัวใหญ่เสร็จสิ้นในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ๒๕๕๖ และอุตสาหกรรมการผลิตลดลง ๗-๑๐ % จากแผนการประมาณการเนื่องมาจากสภาพอากาศร้อนและยังมีการจัดสรรน้ำที่ลดลง จาก ๓๕% เป็น ๒๐% จึงส่งผลต่อปริมาณผลผลิตทำให้ผลผลิตมีขนาดเล็ก

ประเทศอียิปต์มีการส่งออกและให้ผลผลิตที่ลดน้อยลงเนื่องจากมีช่วงเก็บเกี่ยวในฤดูร้อนลดลงจึงส่งผลให้ราคาผลผลิตสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๕๕

ประเทศอินเดีย เกิดมรสุมในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม ส่งผลให้ต้องเก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนช่วงฤดูหนาวประสบปัญหาน้ำท่วมในบางพื้นที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการขนส่งและคลังเก็บผลผลิต จึงเกิดการกักตุนผลผลิตทำให้ราคาหัวหอมใหญ่เพิ่มสูงขึ้นจากฤดูการเก็บเกี่ยวที่แล้วถึง ๒๘๐%

ในปี ๒๕๕๖ ประเทศจีนมีช่วงเก็บเกี่ยวหอมหัวใหญ่ผิวสีขาวสั้นลงกว่าปี ๒๕๕๕ มากถึง ๕๐% ส่งผลให้ผลผลิตมีปริมาณลดลงจึงมีการจำกัดการส่งออกหอมหัวใหญ่ผิวสีขาวและมีการเก็บเกี่ยวหอมหัวใหญ่ผิวสีเหลืองเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ถึง ๔๐% ทำให้ราคาถูกลงและมีปริมาณการส่งออกหอมหัวใหญ่ผิวสีเหลืองมากขึ้น (Onion & Garlic Crop Report WSC, ๒๕๕๗)

๒) สถานการณ์การบริโภคหอมหัวใหญ่โลก

การบริโภคหัวหอมใหญ่ของโลกพบว่ามีปริมาณรับประทานหัวหอมใหญ่เฉลี่ยประมาณ ๖.๒๐ กิโลกรัมต่อคนต่อปี โดยประเทศลิเบีย ถือเป็นประเทศที่มีการบริโภคหอมหัวใหญ่มากที่สุดในโลก คือ ประมาณ ๓๐ กิโลกรัมต่อคนต่อปี (National Onion Association, ๒๕๕๕)

๓) ความเคลื่อนไหวกำลังการผลิต ความต้องการใช้ การนำเข้า และส่งออก ของประเทศต่างๆ ที่สำคัญของโลก

ประเทศผู้ส่งออก

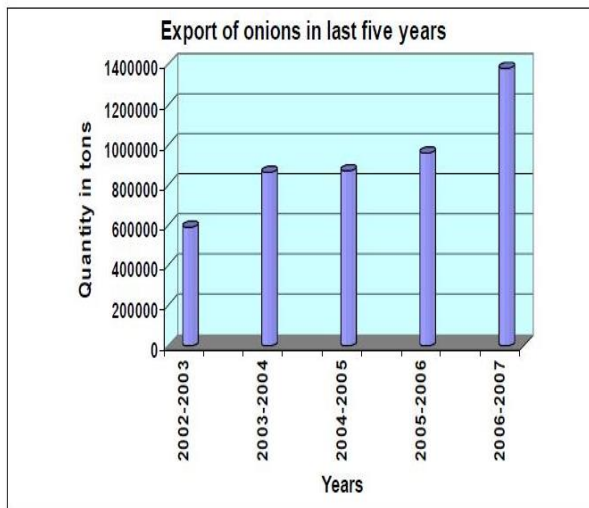
สหรัฐอเมริกา ถือเป็นหนึ่งในผู้ผลิตหอมหัวใหญ่รายใหญ่ของโลกซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๗ ของปริมาณการผลิตทั่วโลก โดยชาวอเมริกันบริโภคหัวหอมใหญ่เฉลี่ยอยู่ที่ ๙ กิโลกรัมต่อคนต่อปี และนิยมใช้หัวหอมใหญ่เพื่อเป็นส่วนประกอบในการปรุงอาหาร เช่น แฮมเบอร์เกอร์ สลัด และซूप เป็นต้น จากการรายงานของกระทรวงเกษตร สหรัฐอเมริกา ในปี ๒๕๕๒ สหรัฐอเมริกา มีปริมาณการผลิตหัวหอมใหญ่ประมาณคิดเป็นมูลค่า ๘๔๓ ล้านดอลลาร์ มีการส่งออกหอมหัวใหญ่ประมาณ ๓๐๔,๐๐๐ ตันโดยมีแคนาดาเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ในขณะที่การนำเข้าหอมหัวใหญ่ของสหรัฐอเมริกา อยู่ที่ประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ แสตัน โดยเฉพาะจากประเทศเม็กซิโก ซึ่งถือเป็นแหล่งนำเข้าที่สำคัญของประเทศ

อินเดีย ถือเป็นประเทศผู้ผลิตหัวหอมใหญ่อันดับ ๒ ของโลกรองจากจีน อย่างไรก็ตาม อัตราผลผลิตต่อไร่ของประเศนั้น ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับจีนและประเทศอื่นๆ อาทิ สหรัฐอเมริกา อียิปต์ และตุรกีในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (๒๕๔๕/๔๖ - ๒๕๔๙/๕๐) การส่งออกหอมหัวใหญ่ของอินเดียมีปริมาณเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๔๕/๔๖ ประมาณ ๕๘๘,๗๑๑ ตัน เป็น ๑,๓๗๘,๓๗๓ ตันในปี ๒๕๔๙/๕๐ คิดเป็นร้อยละ ๑๓๓% (ตาราง ๖, ภาพ ๑๔)

ตาราง ๖ จำนวน พื้นที่ และปริมาณการผลิตหอมหัวใหญ่ของอินเดีย

ปี	พื้นที่ปลูก (เฮกเตอร์)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน/เฮกเตอร์)
๒๕๔๔-๔๕	๔๙๕.๘	๕,๒๕๒.๑	๑๐.๖
๒๕๔๕-๔๖	๔๒๔.๗	๔,๒๐๙.๕	๙.๙
๒๕๔๖-๔๗	๕๕๓.๘	๖,๒๖๗.๖	๑๑.๓
๒๕๔๗-๔๘	๖๑๓.๘	๗,๗๖๐.๖	๑๒.๖
๒๕๔๘-๔๙	๖๕๙.๑	๙,๒๔๘.๔	๑๓.๓

ที่มา :Indian Horticulture Database, ๒๕๔๙

ภาพ ๑๔ ปริมาณการส่งออกหัวหอมใหญ่ของอินเดีย ตั้งแต่ปี ๒๕๔๕/๔๖ – ๒๕๔๙/๕๐
(<http://tradejunction.apeda.com/market%๒๐profile/one/onion.aspx>)

จีน ถือเป็นผู้ผลิตหอมหัวใหญ่รายใหญ่ที่สุดของโลก แหล่งผลิตหอมหัวใหญ่ในจีนที่สำคัญคือ กานซู มองโกเลียในจีหลิน ซานตง เสฉวน ยูนนาน ผู้เจี้ยน และเฮยหลงเจียง นอกจากนี้ ต้นทุนในการผลิตหอมหัวใหญ่ของจีนที่ต่ำกว่าของไทยอีกด้วย ผลผลิตจึงมีมาก และส่วนหนึ่งได้ส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย

ประเทศผู้นำเข้า

ญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้ผลิตหอมหัวใหญ่ที่สำคัญประเทศหนึ่ง มีปริมาณผลผลิตปีละกว่า ๑ ล้านตัน แหล่งผลิตสำคัญอยู่ที่ฮอกไกโดผลิตหอมหัวใหญ่มากกว่าครึ่งของปริมาณผลผลิตทั้งประเทศ โดยจะเริ่มเพาะปลูกในฤดูใบไม้ผลิ (มีนาคม-พฤษภาคม) เก็บเกี่ยวในฤดูใบไม้ร่วง (กันยายน-พฤศจิกายน)

ญี่ปุ่นนำเข้าหอมหัวใหญ่ปีละประมาณ ๒ แสนตัน ปี ๒๕๕๐ และปี ๒๕๕๑ ญี่ปุ่นนำเข้าหอมหัวใหญ่ลดลงมาก จากที่เคยนำเข้าในปี ๒๕๔๙ มูลค่า ๑๑๑ ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ปี ๒๕๕๐ นำเข้ามูลค่า ๗๘ ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และช่วง๙ เดือนแรกของปี ๒๕๕๑ นำเข้ามูลค่า ๔๖ ล้านเหรียญสหรัฐลดลงจากช่วงเดียวกันของปี ๒๕๕๐ ร้อยละ ๓๕ โดยมีจีนเป็นแหล่งนำเข้าสำคัญครองส่วนแบ่ง ประมาณร้อยละ ๘๐ รองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา มีส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ๑๐ แหล่งนำเข้าอื่น ได้แก่ นิวซีแลนด์ ไทย และออสเตรเลีย เป็นต้น ญี่ปุ่นนำเข้าหอมหัวใหญ่เกือบทุกแหล่งลดลงมากเนื่องผลผลิตภายในประเทศมีมากขึ้นที่สำคัญที่ผู้ผลิต และผู้ส่งออกไทยควรคำนึง สำหรับการส่งออกสินค้าไปตลาดญี่ปุ่นโดยเฉพาะสินค้าอาหาร คือ ต้องเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ และปลอดภัย ไม่มีสารเคมีตกค้าง ผู้นำเข้าหอมหัวใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้นำเข้ารายใหญ่ จึงต้องการสั่งซื้อสินค้าจากผู้ส่งออกไทยที่เป็นคู่ค้าเท่านั้น เนื่องจากสามารถไว้วางใจในคุณภาพและความปลอดภัย

๓.๒ สถานการณ์การผลิตหอมหัวใหญ่ในประเทศไทย ปีการผลิต ๒๕๕๖-๒๕๕๘

๑) การผลิต

(๑) เนื้อที่เพาะปลูก หอมหัวใหญ่เป็นพืชที่มีพื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่ของประเทศไทยอยู่ที่ภาคเหนือ และภาคกลาง ได้แก่จังหวัดเชียงใหม่เชียงรายแม่ฮ่องสอนนครสวรรค์และกาญจนบุรีการปลูกหอมหัวใหญ่ในประเทศนั้นจะให้ผลผลิตได้เพียง ๑ ครั้งในรอบปี พื้นที่เพาะปลูกหอมหัวใหญ่ปี ๒๕๕๘ มีจำนวน ๑๐,๔๓๓ ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๗ จำนวน ๑,๖๑๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๔๙ โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่เพิ่มขึ้นประมาณ ๑,๔๐๕ ไร่ เนื่องจากในปี ๒๕๕๗ มีฝนตกหนักในช่วงเพาะกล้าทำให้ต้นกล้าเสียหายเป็นจำนวนมากแต่ในปี ๒๕๕๘ คาดว่ามักจะต้นกล้าเพียงพอสำหรับการขยายพื้นที่เพาะปลูก (ตาราง ๗, ภาพ ๑๕)

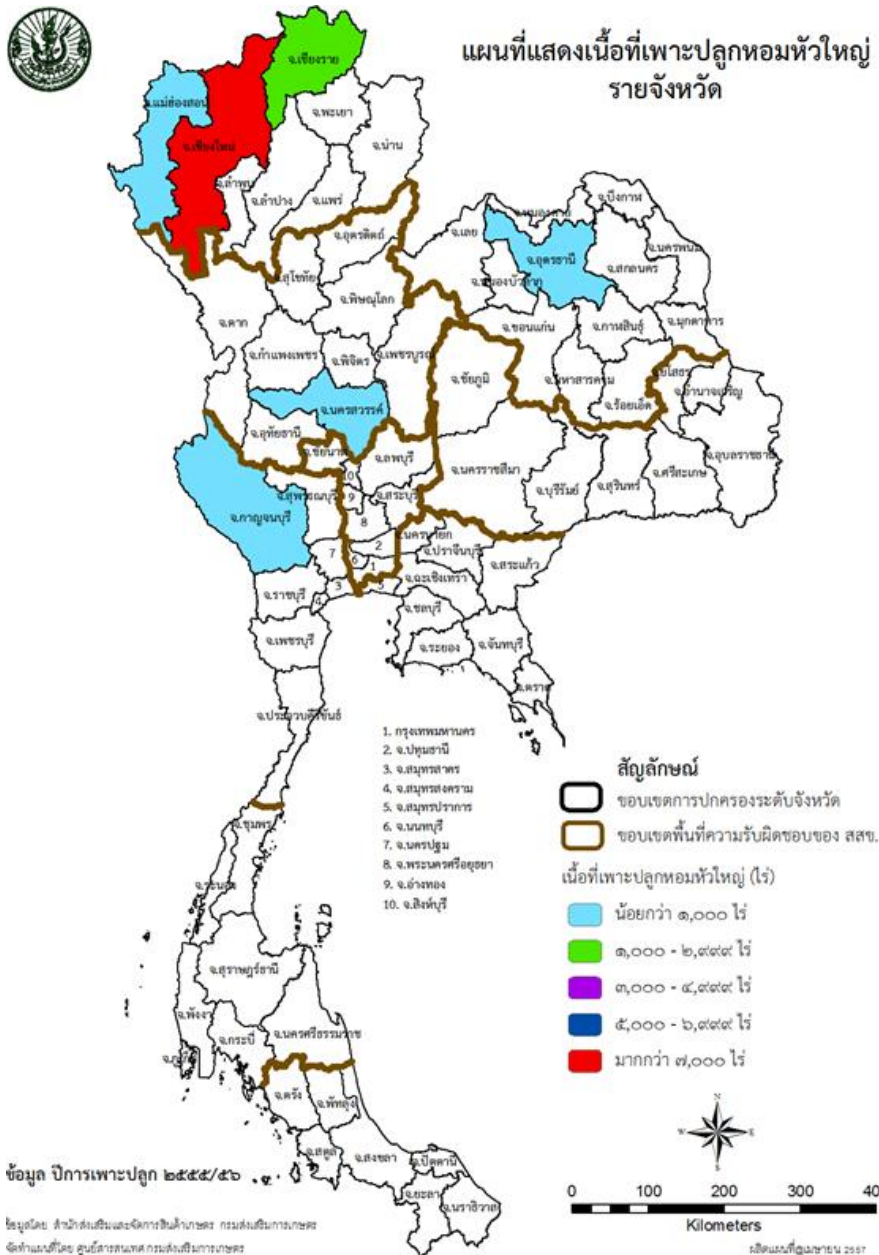
(๒) เนื้อที่ให้ผลผลิต ในปี ๒๕๕๘ มีเนื้อที่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๗ ร้อยละ ๑๔.๗๗ จากจำนวน ๘,๖๗๙ ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น ๑๐,๑๘๔ ไร่ โดยแบ่งเป็นภาคเหนือเพิ่มขึ้นมา ๑,๔๒๔ ไร่ และภาคกลางเพิ่มขึ้นมา ๘๑ ไร่

(๓) ผลผลิตและผลผลิตต่อไร่ ในปี ๒๕๕๗ นั้นมีผลผลิตหอมหัวใหญ่รวม ๓๗,๗๕๖ ตันและมีผลผลิตต่อไร่ ๔,๒๘๒ กิโลกรัมต่อไร่ส่วนในปี ๒๕๕๘ มีการคาดการณ์ว่าจะมีผลผลิตรวม ๔๔,๙๖๑ ตันเพิ่มจากปีก่อนร้อยละ ๑๙.๐๘ ส่วนผลผลิตต่อไร่ นั้นเป็น ๔,๓๐๙ กิโลกรัมต่อไร่เพิ่มจากปีก่อนร้อยละ ๐.๖๒ (ตาราง ๗, ภาพ ๑๕)

ตาราง ๗ แสดงเนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๘ (ปี ๒๕๕๘ พยากรณ์ ไตรมาส ๓ เดือนกันยายน ปี ๒๕๕๗)

จังหวัด	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)			เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อเนื้อที่ปลูก (กก./ไร่)		
	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘
รวมทั้งประเทศ	๑๐,๑๓๕	๘,๘๑๘	๑๐,๔๓๓	๙,๗๓๓	๘,๖๗๙	๑๐,๑๘๔	๓๙,๙๐	๓๗,๗๕	๔๔,๙๖	๓,๙๓๘	๔,๒๘๒	๔,๓๐๙
๑.ภาคเหนือ	๙,๙๑๐	๘,๖๖๑	๑๐,๑๙๒	๙,๕๑๘	๘,๕๒๒	๙,๙๔๖	๓๙,๓๔๕	๓๗,๐๔๘	๔๓,๘๖๘	๓,๙๙๐	๔,๒๗๘	๔,๓๐๔
-เชียงราย	๑,๑๒๐	๑,๑๒๘	๑,๒๒๖	๑,๐๙๘	๑,๑๒๑	๑,๑๘๘	๓,๖๒๑	๓,๗๕๒	๔,๑๐๖	๓,๒๓๓	๓,๓๒๖	๓,๓๔๙
-เชียงใหม่	๘,๓๑๔	๗,๐๗๘	๘,๔๘๓	๗,๙๕๕	๖,๙๔๙	๘,๒๗๘	๓๔,๒๖๑	๓๑,๑๑๗	๓๗,๕๒๐	๔,๑๒๑	๔,๔๐๖	๔,๔๒๓
-นครสวรรค์	๔๗๖	๔๕๕	๔๘๓	๔๖๕	๔๕๒	๔๘๐	๑,๔๖๓	๒,๑๐๙	๒,๒๔๒	๓,๐๗๔	๔,๖๓๕	๔,๖๔๒
-กาญจนบุรี	๒๒๕	๑๕๗	๒๔๑	๒๑๕	๑๕๗	๒๓๘	๕๖๔	๗๐๘	๑,๐๙๓	๒,๕๐๗	๔,๕๑๐	๔,๕๓๔
๒.ภาคกลาง	๒๒๕	๑๕๗	๒๔๑	๒๑๕	๑๕๗	๒๓๘	๕๖๔	๗๐๘	๑,๐๙๓	๒,๕๐๗	๔,๕๑๐	๔,๕๓๔

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตรสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๕๗

ภาพ ๙ แผนที่แสดงเนื้อที่เพาะปลูกหอมหัวใหญ่ (ข้อมูลกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๕๕/๕๖)

สำหรับการนำเข้าหอมหัวใหญ่ ในโควตา WTO ซึ่งกำหนดไว้ ในช่วงปี ๒๕๕๕-๒๕๕๗ ได้รับอนุมัตินำเข้าเป็น หอมชนิดผง ปีละ ๓๖๕ ตัน และในปี ๒๕๕๖ มีบริษัทขอนำเข้า จำนวน ๖ บริษัท รวม ๗๖๔ ตัน ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้นำเข้าตามจำนวน ๗๖๔ ตันดังกล่าว โดยหลักการทั่วไปจะจัดสรร ให้บริษัทที่ไม่มีปัญหา ด้านสถานการณ์การผลิต การตลาด หอมหัวใหญ่ ปีการผลิต ๒๕๕๕/๕๖ สำหรับในภาพรวม พบว่าผลผลิต หอมหัวใหญ่ ปี ๒๕๕๕/๕๖ คาดว่าจะลดลง เนื่องจากเกษตรกรปีที่ผ่านมามีประสบปัญหาการขาดทุนด้านราคา คาดว่าปี ๒๕๕๕/๕๖ จะไม่มีปัญหาขาดทุน เนื่องจากไม่มีหอมหัวใหญ่ค้างในท้องเย็น โดยการส่งออกมี

แนวโน้มที่ดี เนื่องจากประเทศจีน และ ญี่ปุ่น ผลผลิตเสียหาย ทั้งนี้ ที่ประชุมได้ขอความร่วมมือให้แต่ละสหกรณ์ดูแล รักษาคุณภาพผลผลิต และไม่ควรนำพันธุ์นอกระบบ (บราโว) มาปลูก เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อให้ผลผลิตราคาตกต่ำได้ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต ๑, ๒๕๕๕)

การวิเคราะห์ประเด็นปัญหา

ด้านกายภาพ : เกษตรกรใช้พื้นที่ทำการเกษตรโดยปลูกพืชเกือบตลอดปีอย่างน้อยปีละ ๒ ฤดูปลูกและใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลักแม้เกษตรกรจะทราบว่าสภาพดินมีความสำคัญสำหรับการปลูกหอมหัวใหญ่ให้ได้ผลผลิตสูงแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องดินเกษตรกรปรับปรุงดินและใช้ปุ๋ยโดยอาศัยประสบการณ์ของเกษตรกรส่วนมากไม่เคยตรวจวิเคราะห์คุณสมบัติและปริมาณธาตุอาหารในดิน

ด้านชีวภาพ : เกษตรกรประสบปัญหาการเข้าทำลายของโรคและแมลงโรคที่สำคัญคือแอนแทรคโนสและใบจุดสีม่วงสำหรับแมลงคือหนอนกระทู้หอมการป้องกันกำจัดมักใช้สารเคมีเป็นหลักและมีการใช้ที่ไม่ถูกต้องทั้งปริมาณชนิดและอัตราส่วนรวมถึงวิธีการพ่นที่ผสมสารทุกชนิด เช่นสารป้องกันกำจัดโรคสารกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยทางใบแล้วพ่นในคราวเดียวกันเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้และความเข้าใจการใช้สารเคมีทำให้ขาดความตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและสภาพแวดล้อม

ด้านเศรษฐกิจและสังคม : การผลิตหอมหัวใหญ่มีต้นทุนการผลิตสูงนับตั้งแต่ค่าเมล็ดพันธุ์ค่าปัจจัยการผลิตอื่นๆเช่นปุ๋ยเคมีสารเคมีเป็นต้นค่าแรงงานการปลูกและเก็บเกี่ยวเกษตรกรผู้ผลิตหอมเกือบทั้งหมดเป็นเกษตรกรรายย่อยประกอบกับหอมหัวใหญ่เป็นพืชที่เป็นรายได้หลักดังนั้นเกษตรกรบางรายจึงเข้าที่ดินเพื่อผลิตหอมหัวใหญ่เพิ่มขึ้นทำให้มีต้นทุนการผลิตเพิ่มเป็นค่าเช่า

๒) การนำเข้า-ส่งออกหอมหัวใหญ่

จากตารางแสดงข้อมูลการนำเข้าหอมหัวใหญ่จากกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ประเทศเวียดนาม ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศพม่า โดยผ่านด่านตรวจพืชจากท่าเรือกรุงเทพ ท่าเรือแหลมฉบัง และแม่สอดตามลำดับ โดยมีปริมาณการนำเข้าที่เพิ่มมากขึ้นในปี ๒๕๕๗ แต่ไม่ได้มีการนำเข้าหอมหัวใหญ่จากประเทศพม่าในปี ๒๕๕๗ (ตาราง ๘)

ตาราง ๘ ข้อมูลการนำเข้าหอมหัวใหญ่จากกลุ่มประเทศอาเซียน (A.E.C) ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๗

ชนิดพืช	ด่านตรวจพืช (ประเทศไทย)	ประเทศ	๒๕๕๖		๒๕๕๗	
			ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
หอมหัวใหญ่	ท่าเรือกรุงเทพ	เวียดนาม	๔,๐๐๕	๑๓๗,๕๐๐.๖๑	๒๒,๐๐๐	๓๘๖,๘๔๑.๑๖
		อินโดนีเซีย	๕๕,๐๐๐	๘๖๔,๗๑๐.๖๗	๑๔๕,๐๐๐	๕๘๐,๐๐๐.๕๗
	ท่าเรือแหลมฉบัง	พม่า	๒๕๕,๐๐๐	๒,๑๑๗,๘๔๙.๐๐	-	-
		แม่สอด				

ที่มา : สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร, ๒๕๕๗

การส่งออกหอมหัวใหญ่จากไทยไปกลุ่มประเทศอาเซียน ได้แก่ประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย ในปี ๒๕๕๖ มีการส่งออกจำนวน ๘๔,๓๓๙ กิโลกรัม เป็นเงิน ๑,๓๔๙,๔๑๐ บาท แต่ในปี ๒๕๕๗

มีการส่งออกเพิ่มมากขึ้นเป็น ๑๑๒,๐๐๓ กิโลกรัม ซึ่งมีมูลค่าเพียง ๓๑๙,๒๙๐ บาท แสดงให้เห็นถึงราคาหัวหอมใหญ่ที่ลดลงจากปี ๒๕๕๖ อย่างเห็นได้ชัด (ตาราง ๙)

ตาราง ๙ ข้อมูลการส่งออกหอมหัวใหญ่ผ่านด่านตรวจพืชไป กลุ่มประเทศอาเซียน (A.E.C) ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๗ (ม.ค.-ก.ย.)

ชนิดพืช	ด่านตรวจพืช (ประเทศไทย)	ประเทศปลายทาง	๒๕๕๖		๒๕๕๗	
			ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
หอมหัวใหญ่	ด่านตรวจพืชท่าเรือกรุงเทพ		-	-	๑๑๒,๐๐๐	๓๑๙,๒๙๐
					๐๐	๐
	มาเลเซีย		-	-	๑๑๒,๐๐๐	๓๑๙,๒๙๐
					๐๐	๐
	ด่านตรวจพืชท่าเรือแหลมฉบัง		๘๔,๓๓๙	๑,๓๔๙,๔๑๐	-	-
			๙	๑๐		
	มาเลเซีย		๕๖,๑๖๒	๘๙๘,๕๕๘	-	-
			๒	๔		
	อินโดนีเซีย		๒๘,๑๗๗	๔๕๐,๘๒๖	-	-
			๗	๖		
	ด่านตรวจพืชท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ		-	-	๓	๙๐
		มาเลเซีย	-	-	๓	๙๐

ที่มา : สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร, ๒๕๕๗

บทที่ ๔

สรุปและข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุป

๑) สถานการณ์การผลิต การตลาด และราคาหอมหัวใหญ่

สถานการณ์การผลิต ในปี ๒๕๕๗ เนื้อที่เพาะปลูกหอมหัวใหญ่ลดลง เนื่องจากระหว่างปลายเดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นช่วงเพาะกล้าของอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีฝนตกหนัก ทำให้ต้นกล้าหอมหัวใหญ่เสียหาย ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นกล้าไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก และในช่วงเวลาเดียวกันเกิดฝนตกหนัก ในจังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอผาตั้ง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นช่วงกำลังจะเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่งผลให้ผลผลิตที่กำลังออกสู่ตลาดเสียหาย สำหรับผลผลิตต่อไร่ คาดว่าเพิ่มขึ้น หากสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวยต่อการผลิต มีอากาศหนาวเย็น และไม่มีฝนตกหนักแต่ภาพรวมผลผลิตทั้งประเทศยังลดลงตามการลดลงของเนื้อที่เพาะปลูกราคาหอมหัวใหญ่ที่เกษตรกรขายได้ปี ๒๕๕๗ ยังอยู่ในเกณฑ์ดีเนื่องจากผลผลิตหอมหัวใหญ่ลดลง ในช่วงเดือนธันวาคมเป็นช่วงต้นฤดูการผลิตหอมหัวใหญ่ปี ๒๕๕๗ ผลผลิตหอมหัวใหญ่จังหวัดเชียงรายกำลังทยอยออกสู่ตลาด ราคาที่เกษตรกรขายได้กิโลกรัมละ ๑๑-๑๒ บาท สูงขึ้นจากปีที่ผ่านมาซึ่งมีราคากิโลกรัมละ ๙-๑๐ บาท สำหรับการส่งออกปี ๒๕๕๗ มีปริมาณการส่งออกสูงขึ้นจากปีที่ผ่านมา เนื่องจากสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศจากกรุงโตเกียวเปิดเผยว่า ตลาดญี่ปุ่นซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลักของไทย ปีนี้ผลผลิตหอมหัวใหญ่ลดลง ส่งผลให้ความต้องการนำเข้าหอมหัวใหญ่จากต่างประเทศ ได้แก่ จีน สหรัฐอเมริกา และไทย เพิ่มขึ้น

๒) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์และอุปทานหอมหัวใหญ่

(๑) ปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตหอมหัวใหญ่แบ่งปัจจัยได้ ๒ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางด้านกายภาพ และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม มีรายละเอียด ดังนี้ปัจจัยทางด้านกายภาพ ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงกับการผลิตสินค้าเกษตรเนื่องจากปัจจัยทางด้านกายภาพมีผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของสินค้าเกษตรต่างๆ ตลอดจนปริมาณ การผลิตสินค้าเกษตร ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ การชลประทาน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ในปีที่ผ่านมาฝนตกติดต่อกันตลอดทั้งเดือน ทำให้ต้นกล้าหัวหอมได้รับความเสียหายปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคมมีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาการเกษตรเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเงินทุนในการเพื่อผลิตและขยายพันธุ์พืช ราคา สินค้าเกษตรที่มีความผันผวน ตลอดจนนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลซึ่งในปีที่ผ่านมานโยบายของรัฐส่งเสริมให้มีการลดพื้นที่ เพาะปลูกหอมหัวใหญ่เนื่องจากปัญหาด้านความผันผวนของราคา

(๒) การพยากรณ์แบบจำลองหอมหัวใหญ่ เนื้อที่เพาะปลูกหอมหัวใหญ่ในปี ๒๕๕๘ คาดว่าเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปีที่ ๒๕๕๗ แหล่งผลิตจังหวัดเชียงใหม่ ประสบปัญหาฝนตกหนักในช่วงเพาะกล้าทำให้ต้นกล้าเสียหายเป็นจำนวนมาก แต่ปีนี้คาดว่าจะมีต้นกล้าเพียงพอสำหรับการขยายพื้นที่เพาะปลูก ส่วนผลผลิตต่อไร่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว หากสภาพภูมิอากาศเอื้ออำนวย คือมีสภาพอากาศหนาวเย็น ไม่มีโรคและแมลงรบกวน จะส่งผลให้ภาพรวมผลผลิตทั้งประเทศเพิ่มขึ้น แหล่งผลิต ๔ อันดับแรก ได้แก่ ๑. จ.เชียงใหม่ ๒. จ.เชียงราย ๓. จ.นครสวรรค์ ๔. จ.กาญจนบุรี

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

หอมหัวใหญ่ที่ปลูกภายนอกประเทศมีต้นทุนการผลิตต่ำ จึงเข้ามาตีตลาดหอมหัวใหญ่ในประเทศ ประกอบกับมีการลักลอบนำเข้าเมล็ดพันธุ์จากต่างประเทศมาปลูก ส่งผลให้ปริมาณหอมหัวใหญ่ล้นตลาดเกิดภาวะราคาตกต่ำสร้างความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกรเป็นจำนวนมาก อีกทั้งการที่เกษตรกรจะผลิตหอมหัวใหญ่ให้ได้ปริมาณและคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดเป็นไปได้ยาก จะต้องขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ดิน และน้ำที่เหมาะสม ต้องมีการควบคุมการผลิตอย่างเป็นระบบจึงจะทำให้ผลผลิตแข่งกับคู่แข่งจากต่างประเทศได้

การผลิตหอมหัวใหญ่ให้ผลผลิตมีศักยภาพในการแข่งขันกับต่างชาตินั้น จะต้องเน้นการผลิตหอมหัวใหญ่ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานการส่งออกของประเทศคู่ค้า ประกอบกับรัฐบาลควรส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรต่างๆ เพื่อการวิจัย การพัฒนาศักยภาพการผลิตและการลดต้นทุนการผลิต ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีความรู้ และผลิตผลผลิตออกมาได้เต็มศักยภาพ นอกจากนี้ทางภาครัฐควรมีการสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการ และเกษตรกรอย่างจริงจังเพื่อให้การผลิตตรงตามความต้องการของตลาด ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ มีการสกัดกั้นการลักลอบการนำเข้าหอมหัวใหญ่สดและเมล็ดพันธุ์นอกโควตาจากต่างประเทศอย่างเคร่งครัด ควรปรับปรุงระบบการขนส่ง และเพิ่มแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพื่อให้มีการกระจายผลผลิตเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตหอมหัวใหญ่โดยการกำหนดพื้นที่เหมาะสมในการปลูกหอมหัวใหญ่ จัดหาแหล่งน้ำหรือจัดระบบชลประทาน ควรมีการปฏิบัติที่ดีในการเก็บเกี่ยว ก่อนเก็บเกี่ยวต้องรอให้ต้นหอมหัวใหญ่เหลืองก่อนแล้วค่อยเก็บเกี่ยว จะทำให้เก็บผลผลิตของหอมหัวใหญ่ได้นานและควรระมัดระวังอย่าให้เกิดบาดแผลอาจทำให้ผลผลิตเสียหายได้เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บรักษาเพื่อยืดอายุสินค้าให้ยาวขึ้น ควรมีการปฏิบัติที่ดีในการเก็บรักษาหอมหัวใหญ่ ไม่ควรเก็บในที่อับชื้น เพราะจะทำให้ราดำระบาด ทำให้เกิดความเสียหาย

การนำผลงานไปใช้ประโยชน์

เพื่อเป็นข้อมูลแนวทางการผลิต การประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร รวมทั้งการตลาดของหอมหัวใหญ่ เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดตลาดภายใต้เขตการค้าเสรีอาเซียน กลุ่มเป้าหมายคือเกษตรกร, นักเศรษฐศาสตร์, นักส่งเสริม, นักเรียน, นักศึกษา และผู้สนใจ

คำขอบคุณ

การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของหอมหัวใหญ่ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของทีมงานวิจัย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของ ศกส.ชม และ ศวพ.ชม ที่ช่วยปฏิบัติงานวิจัยดังกล่าวจนสำเร็จลงได้ด้วยดี

บรรณานุกรม

- เดลินิวส์. ๒๕๕๕. ไฟเขียวตลาดหอมหัวใหญ่ มั่นฝรั่ง ๓ ปี. เข้าถึงได้จาก Website:
<http://www.dailynews.co.th/Content/agriculture/๑๕๖๕๑๒>. (๑ มกราคม ๒๕๕๕)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๕๗. สถานการณ์การผลิตหอมหัวใหญ่ในประเทศไทย. เอกสารสถิติการเกษตร ศูนย์สารสนเทศการเกษตร.
- อรัญญิก วงศ์เมธาและกฤษณ์สินวัฒนา. ๒๕๕๗. การทดสอบหอมหัวใหญ่เพื่อกระจายฤดูกาลผลิตสำหรับการบริโภคสดและแปรรูป. ผลงานฉบับเต็มของ นางสาวอรัญญิก วงศ์เมธา ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ ๑๓๗๓๓กลุ่มวิจัยศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร. ๓๑ น.
- Bank of Thailand. ๒๐๐๑. Thailand's economic and monetary conditions in ๒๐๐๑. Monetary Policy Group, Bank of Thailand. ๘๓๗.
- Dawar, N.M., F.K. Wazir, M. Dawar and S.H. Dawar. Sarhad J. Agric. ๒๓(๔):๙๑๑-๙๑๗.
- Khan, A.A., M. Zubair, A. Bari and F. Maula. ๒๐๐๗. Response of onion (*Allium cepa*) growth and yield to different levels of nitrogen and zinc in Swat valley. Sarhad J. Agric. ๒๓(๔):๙๓๓-๙๓๖.
- Wongmetha, O., G. Linwattana, W. Panuampai, J. Kaneythipe, A. Sookchan, A. Khuntiyawit and S. Kutrakul. ๒๐๑๔. The selection of onion varieties in off-season production. Proceeding of SEAVEG ๒๐๑๔: Families, Farms, Food; Regional Symposium on Sustaining Small-Scale Vegetable Production and Marketing Systems for Food and Nutrition Security.
- องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ. ๒๕๕๑. สถานการณ์การผลิตหอมหัวใหญ่ของโลก. เอกสารเผยแพร่
- VinayakNarain. ๒๕๕๗. Onion & Garlic Crop Report. เข้าถึงได้จาก Website:
<http://www.champagnefoods.com/๔.๔%๒๐Onion%๒๐&%๒๐Garlic.pdf>. (๒๘ มกราคม ๒๕๕๘)
- National Onion Association, ๒๕๕๕. สถานการณ์การบริโภคหอมหัวใหญ่โลก. เอกสารเผยแพร่
- Indian Horticulture Database, ๒๕๔๙. ปริมาณการผลิตหอมหัวใหญ่ของอินเดีย. เอกสารเผยแพร่
- วิกิพีเดีย. ๒๕๕๘. อําเภอมะนัง. เข้าถึงได้จาก Website:
<https://th.wikipedia.org/wiki/อําเภอมะนัง>. ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘
- วิกิพีเดีย. ๒๕๕๘. อําเภอมะนัง. เข้าถึงได้จาก Website:
<https://th.wikipedia.org/wiki/อําเภอมะนัง>. ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘
- วิกิพีเดีย. ๒๕๕๘. อําเภอมะนัง. เข้าถึงได้จาก Website:
<https://th.wikipedia.org/wiki/อําเภอมะนัง>. ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๕๖. แผนที่แสดงเนื้อที่เพาะปลูกหอมหัวใหญ่. เข้าถึงได้จาก Website:
http://ssnet.doae.go.th/wp-content/uploads/๒๐๑๕/๐๔/๐๑๗_onion.pdf.
- สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร. ๒๕๕๗. ข้อมูลพืชผักที่มีการนำเข้า-ส่งออกผ่านด่าน. เอกสารเผยแพร่